

Befolkningens tillit til og syn på forskning

23100586
April 2023

Dokumentasjon

Om undersøkelsen

- På oppdrag fra Norges Forskningsråd gjennomfører Kantar en spørreundersøkelse blant befolkningen i Norge om ulike tema knyttet til tillit til og syn på forskning.
- De foregående målingene ble gjennomført i henholdsvis april, juni og november 2019, samt mars, april, mai, juni, september, to ganger i november og en gang i desember 2020. I 2021 og 2022 er målingen gjennomført i januar, april, august og desember. I 2023 er det foreløpig gjennomført to målinger i april.

Metode

- Undersøkelsen er gjennomført som en webundersøkelse på Kantar sitt internettpanel, GallupPanelet, i perioden fra 19/04 til 24/04 2023.

Antall intervju og svarprosent

- Undersøkelsen ble sendt ut til totalt 3.925 personer. Totalt svarte 1315 personer, noe som gir en responsrate på 34%.

Utvalg og målgruppe

- Målgruppen var innbyggere i Norge i alderen 18+ år.

Vekting

- Resultatene er vektet i henhold til befolkningsstatistikk fra SSB for kjønn, geografi, alder og utdanning. Nettoutvalget er overrepresentert blant høyt utdannede og innbyggere i alderen 45+ år. Dette korrigeres av vekten.

Ansvar

- Rådgiver Tuva Bjerkebakke i Kantar Public hadde ansvaret for gjennomføring og rapportering av undersøkelsen.
- Kontaktperson i Norges Forskningsråd var spesialrådgiver samfunnsdialog og media, Gunnar Bolstad.

Feilmarginer og signifikante forskjeller

Det vil alltid knytte seg en viss usikkerhet til resultatene når vi spør et utvalg, av befolkningen. Denne usikkerheten, eller feilmarginen, kan beregnes statistisk. Et sentralt mål i denne sammenhengen er standardavviket. Standardavviket beregnes ut fra hvor mye hver enkelt enhet avviker fra gjennomsnittet for alle enhetene i undersøkelsen når det gjelder den egenskapen vi ønsker å måle. Med utgangspunkt i standardavviket kan vi beregne feilmarginen for det aktuelle resultatet.

Fastsettelsen av feilmarginen vil også avhenge av hvor stor usikkerhet vi er villige til å akseptere. Det vanlige er å angi feilmarginer basert på 95 prosent sannsynlighet. Dette betyr at hvis vi hadde 100 forskjellige uavhengige utvalg, ville resultatet ligge innenfor de feilmarginene vi oppgir i minst 95 av de 100 undersøkelsene. Det vil igjen si at det bare er 5 prosent sannsynlighet for at den faktiske fordelingen i befolkningen ikke ligger innenfor de oppgitte feilmarginene.

Feilmarginene i prosenttabeller uttrykkes i prosentpoeng. Hvis vi for eksempel har funnet at 60 prosent i et utvalg på 1000 innbyggere er enige i en påstand, gir dette en feilmargin på +/- 3,1 prosentpoeng.

Det er det da med 95 prosent sannsynlighet et sted mellom 56,9 og 63,1 prosent av innbyggerne er enige i påstanden, men det mest sannsynlige resultatet er 60 prosent.

Dersom vi kun har intervjuet 50 personer, og 60 prosent er enige i påstanden, vil feilmarginene være på hele +/- 14 prosentpoeng. I dette tilfellet kan vi ikke være «helt sikre» (95 prosent sikre) på at flertallet av innbyggerne er enige i påstanden.

Tabellen på neste side kan brukes som et hjelpemiddel ved tolkningen av resultatene. Tabellen er basert på såkalte «uendelighets-univers», der populasjonen er 10 ganger eller mer det antall intervju som foreligger.

Feilmarginer og signifikante forskjeller

Tabell: Feilmarginer i uendelighetsunivers

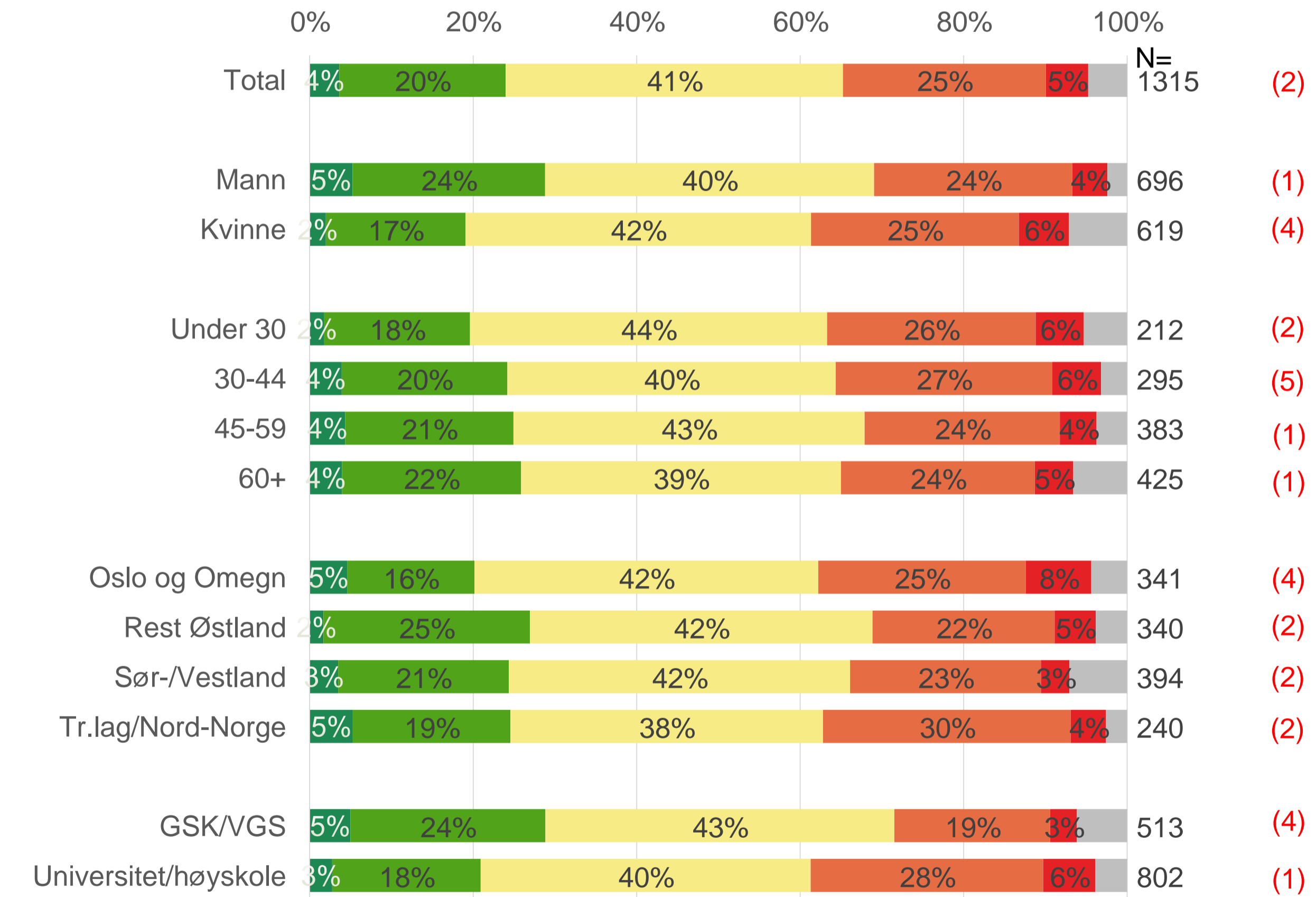
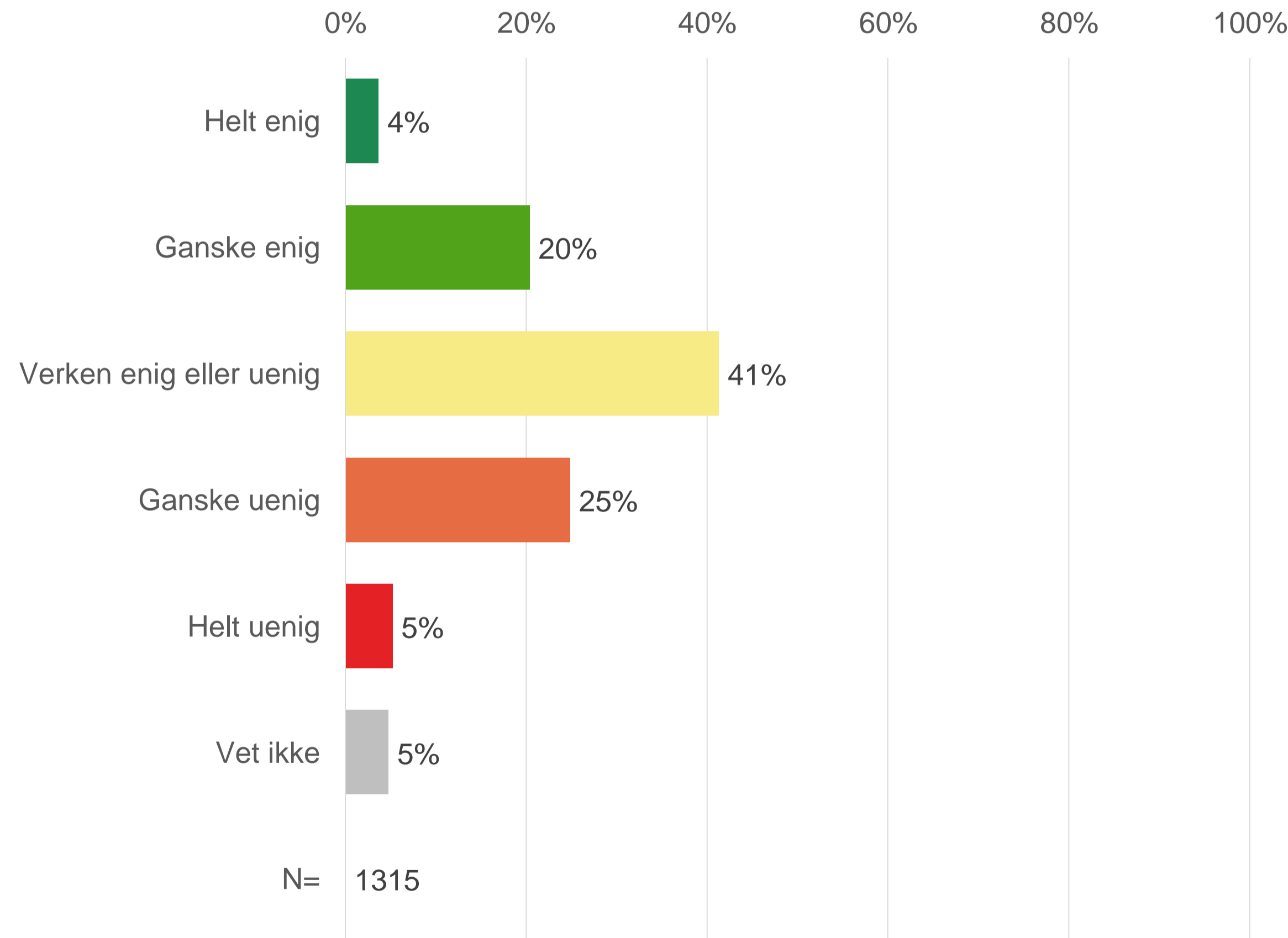
Størrelsen på feilmarginen i +/- prosentpoeng							
Antall enheter/Svar	50(50) %	40(60) %	30(70) %	25 (25) %	20(80) %	10(90) %	5(95) %
50	14,3	14,0	13,1	12,4	11,4	8,6	6,2
100	10,1	9,8	9,2	8,7	8,0	6,0	4,4
200	7,1	6,9	6,5	6,1	5,7	4,3	3,1
400	5,0	4,9	4,6	4,3	4,0	3,0	2,2
500	4,5	4,4	4,1	3,9	3,6	2,7	2,0
600	4,1	4,0	3,7	3,5	3,3	2,5	1,8
1000	3,2	3,1	2,9	2,7	2,5	1,9	1,4
1500	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	1,5	1,1
2500	2,0	2,0	1,8	1,7	1,6	1,2	0,9

Objektiv forskning og forskeres integritet

Forskningsresultater er ofte kjøpt av industri eller myndigheter og er dermed ikke til å stole på

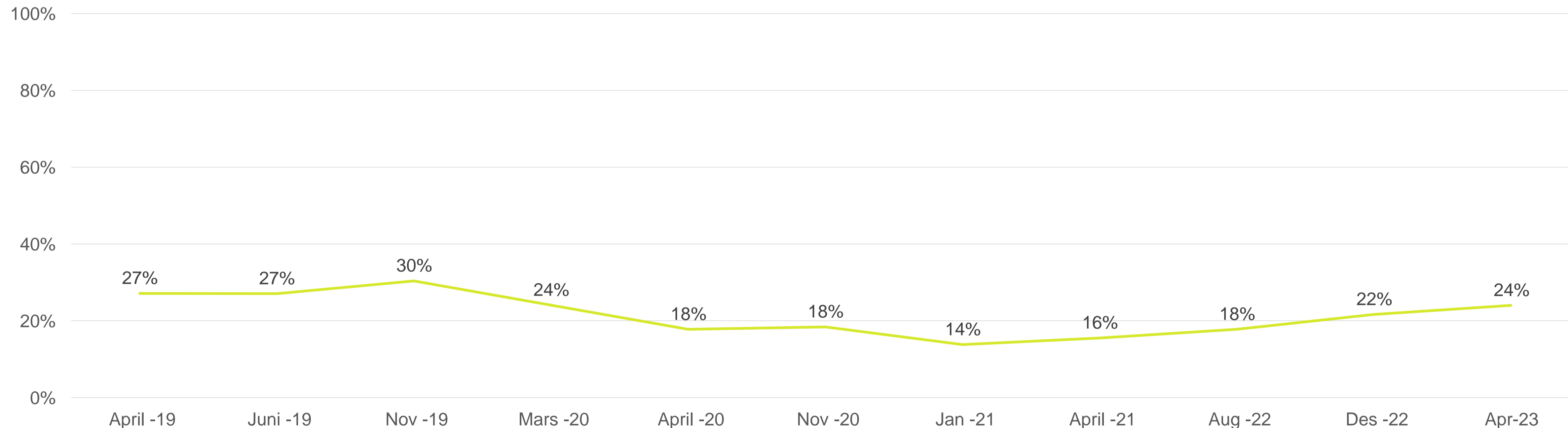
En av fire sier seg helt eller ganske enig i at forskningsresultater ofte er kjøpt av industri eller myndigheter og dermed ikke er til å stole på. Denne andelen er større blant menn og blant de med lavere utdanning.

Forskningsresultater er ofte kjøpt av industri eller myndigheter og er dermed ikke til å stole på (Andel helt eller ganske enig)

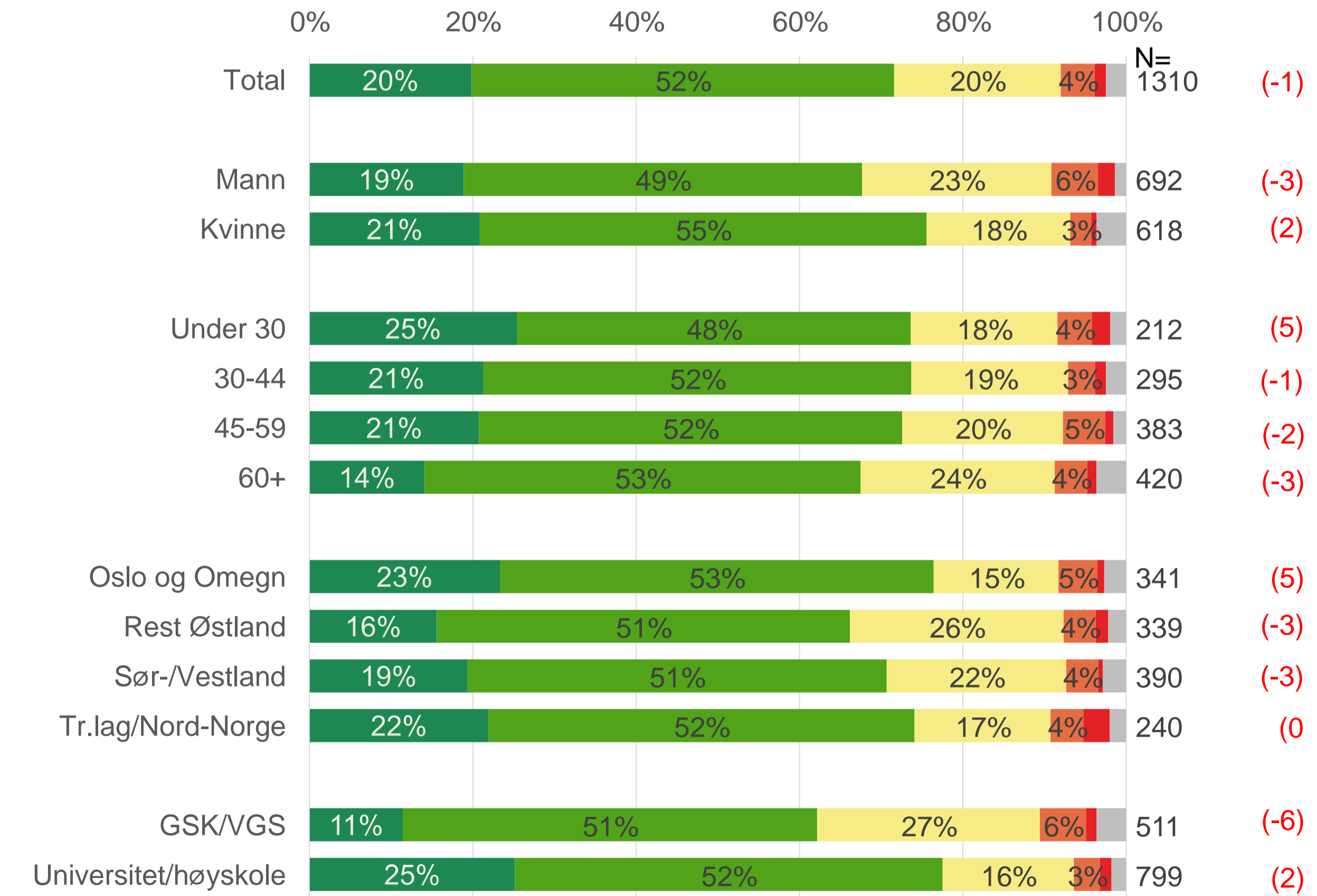
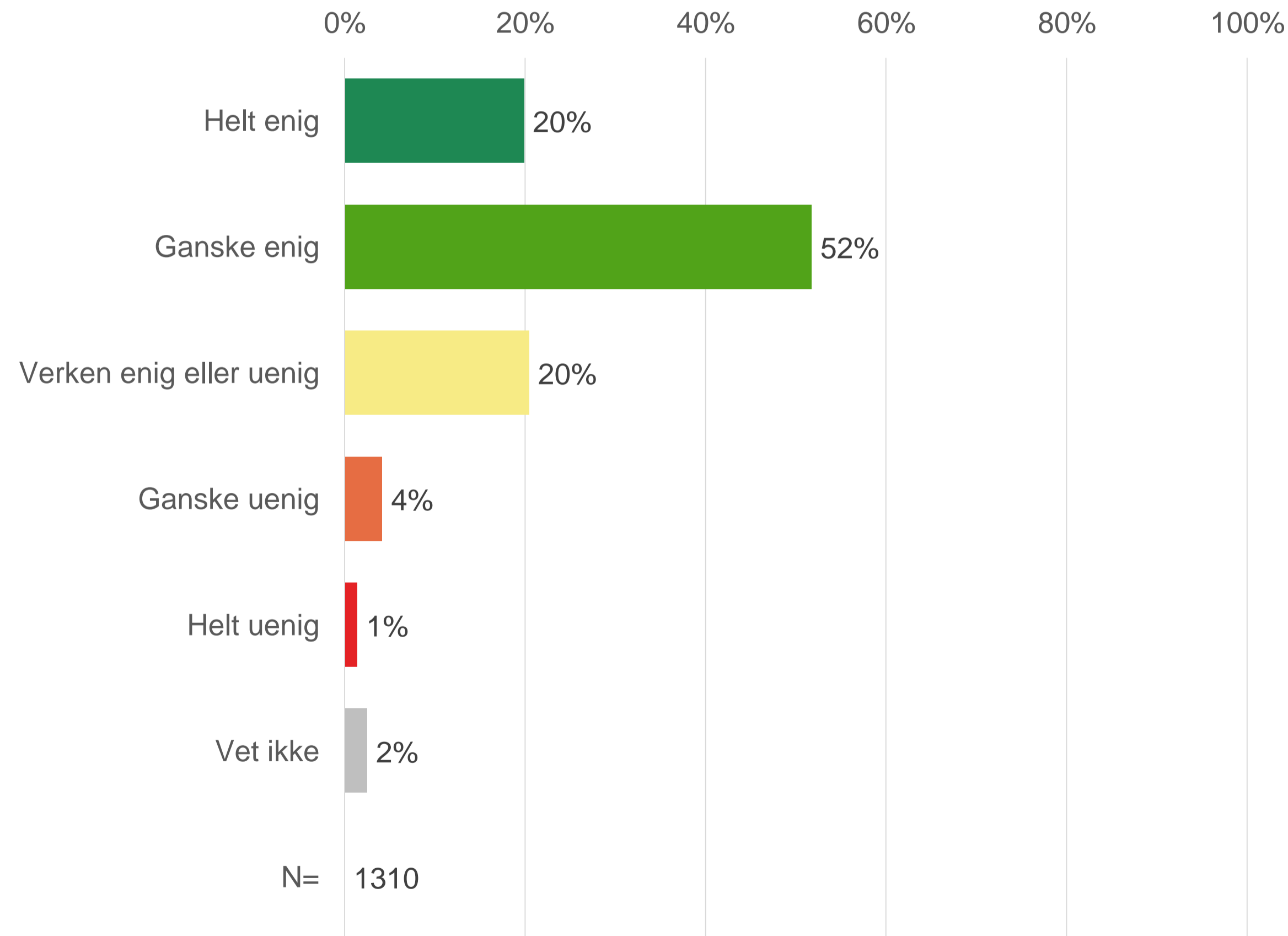
Andelen som er helt eller ganske enig i påstanden om at forskningsresultater ofte er kjøpt av industri eller myndigheter, og dermed ikke til å stole på, øker sammenliknet med målingen i august 2022 og desember 2022. Andelen er tilbake på samme nivå som i mars 2020.

Forskere ønsker å dele sin kunnskap med andre

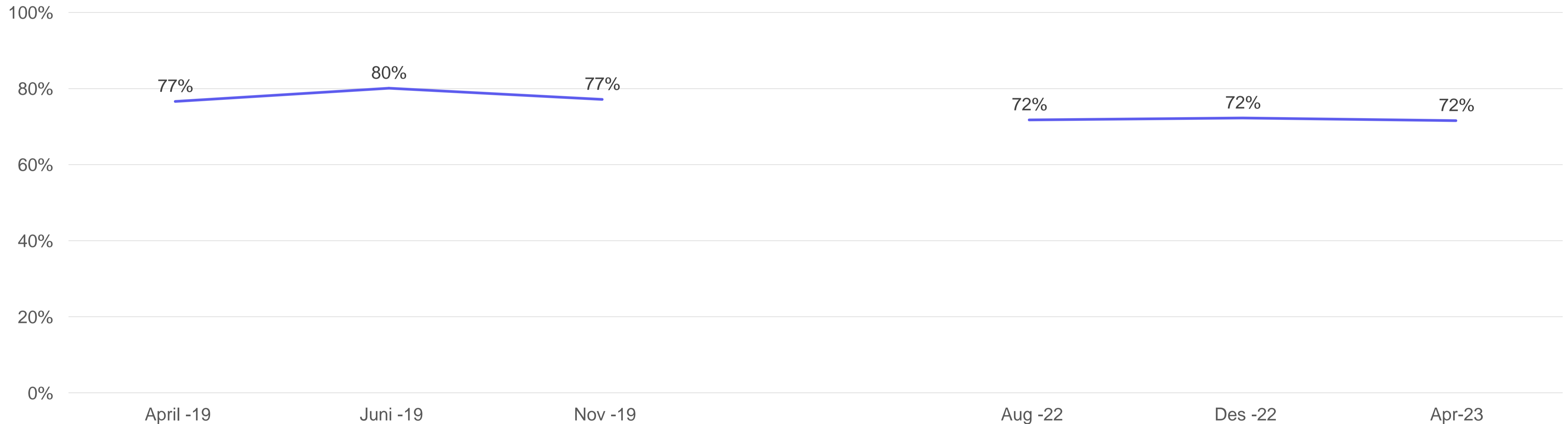
Tre av fire sier seg helt eller ganske enig i at forskere ønsker å dele sin kunnskap med andre. Blant de med lavere utdanning, menn og de over 60 år, er denne andelen noe lavere.

Forskere ønsker å dele sin kunnskap med andre (andel helt og ganske enig)

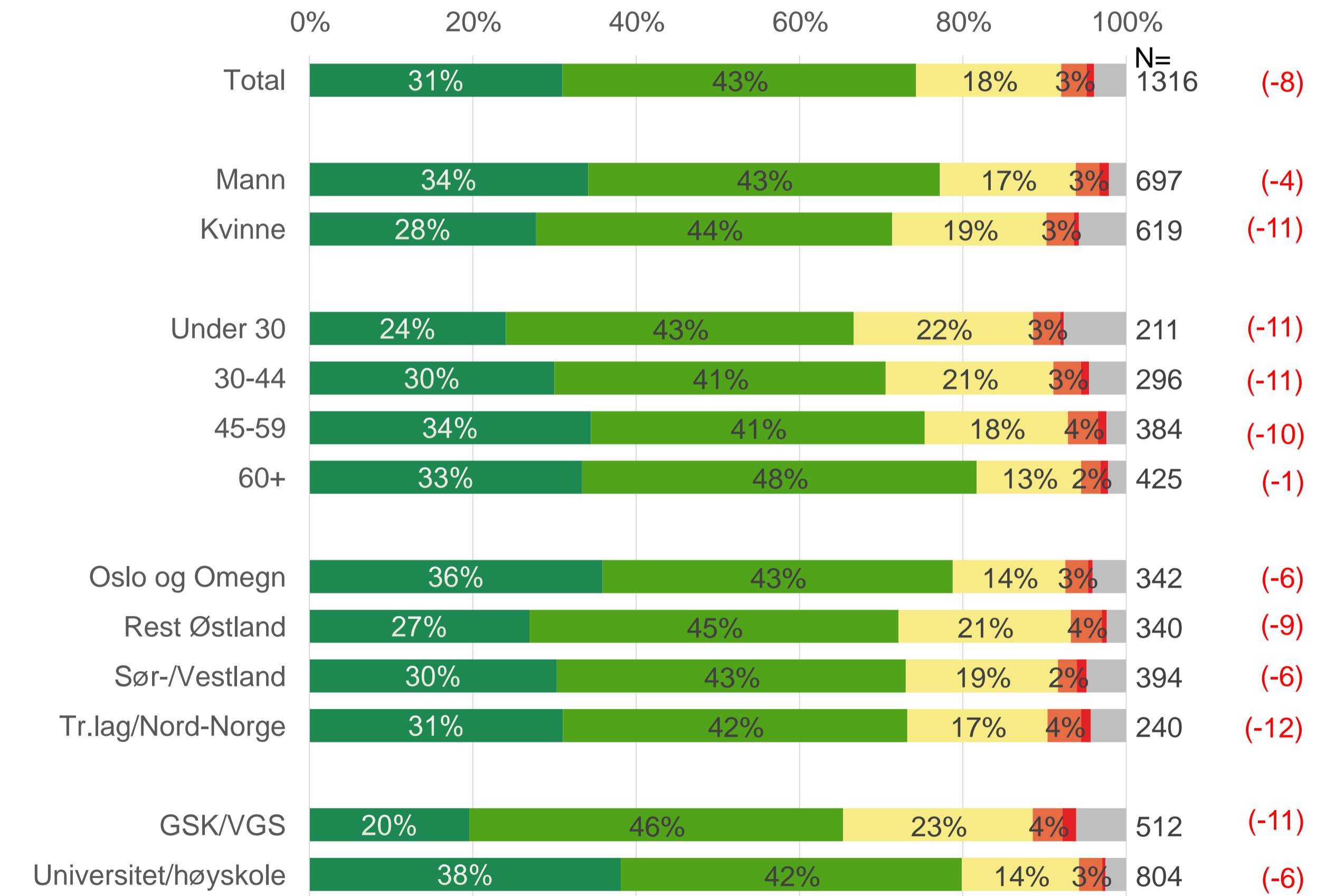
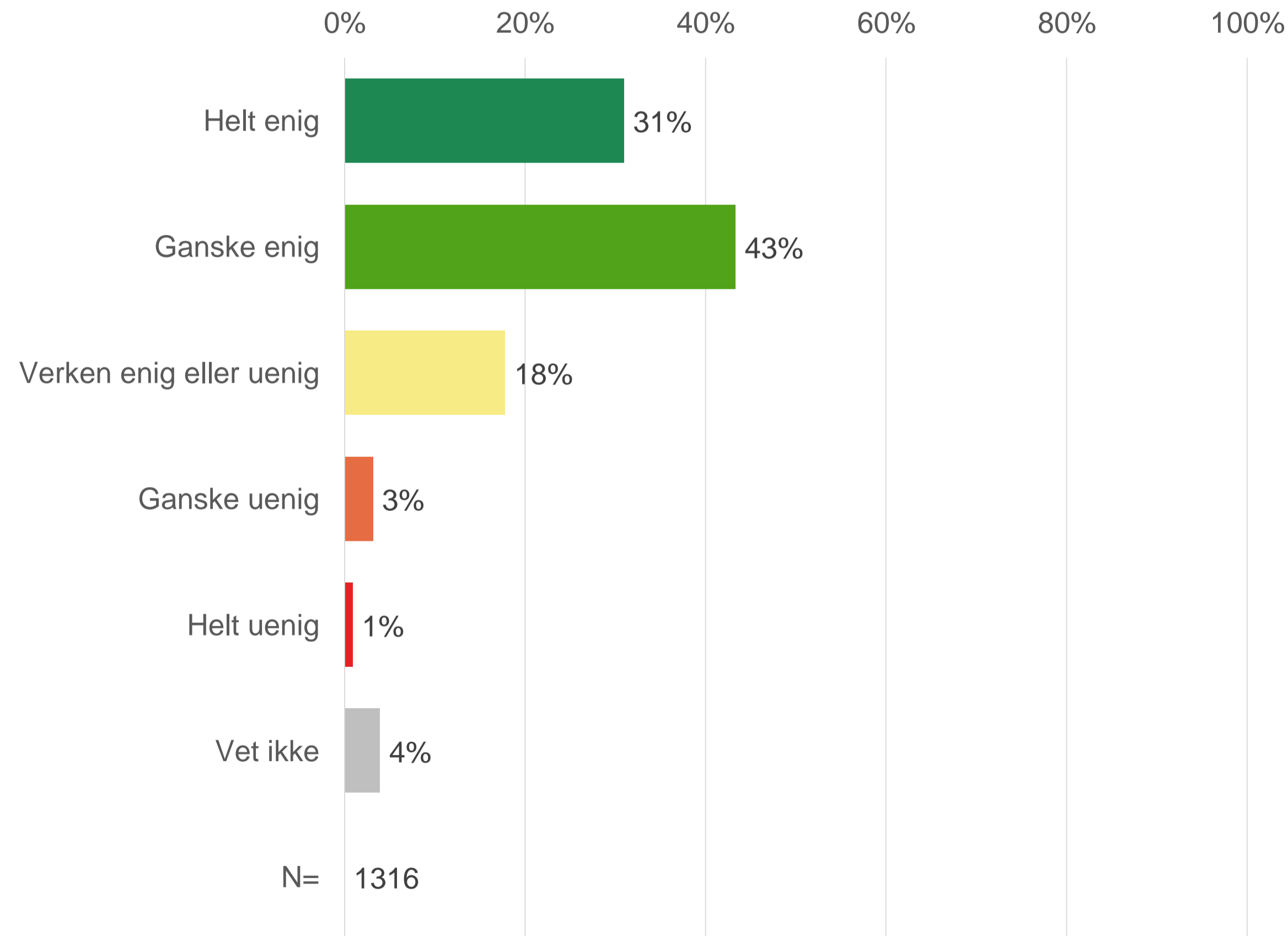
Andelen som er helt eller ganske enig i påstanden om at forskere ønsker å dele sin kunnskap med andre, holder seg på samme nivå som i 2022. Andelen er fortsatt signifikant lavere enn i 2019, da denne påstanden ble fremsatt sist.

Ta stilling til følgende påstand: Grunnforskning (forskning som kan bidra til kunnskap på lang sikt) bør støttes økonomisk av det offentlige, selv om resultatene ikke er synlige eller nyttige i første omgang.

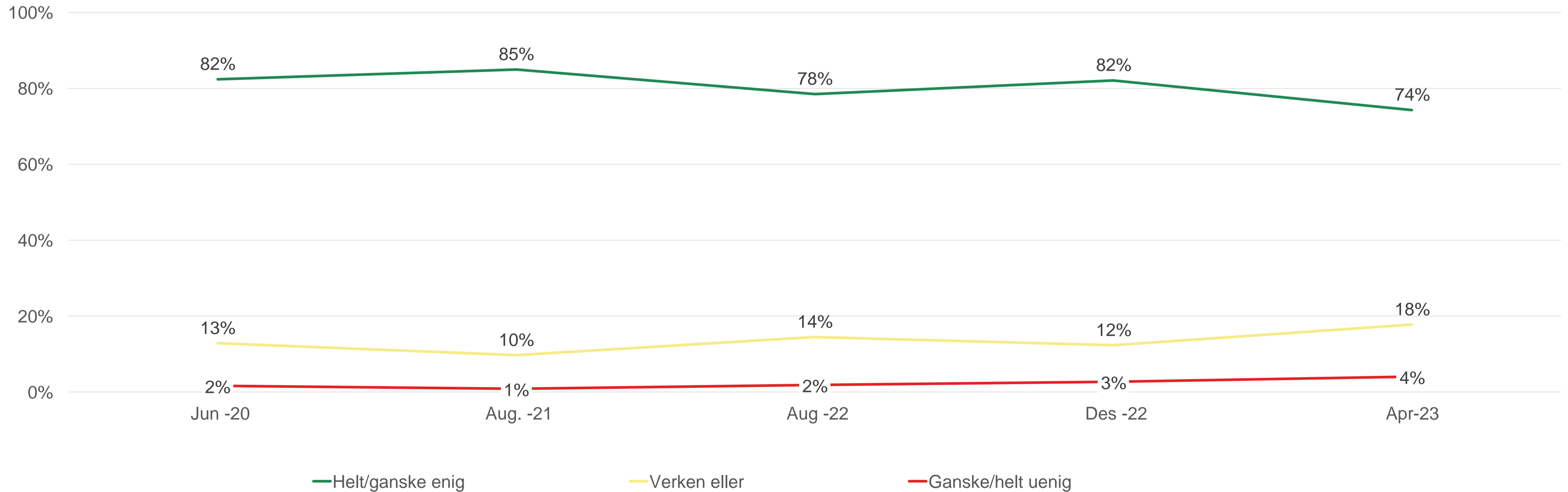
Tre av fire er helt eller ganske enig i at grunnforskning bør støttes økonomisk av det offentlige. Det er bare helt unntaksvis at man er uenig i påstanden. Merk at andelen som svarer verken eller er høyere blant personer uten høyere utdanning og blant de yngre.

Ta stilling til følgende påstand: Grunnforskning (forskning som kan bidra til kunnskap på lang sikt) bør støttes økonomisk av det offentlige, selv om resultatene ikke er synlige eller nyttige i første omgang.

Sammenliknet med målingen i desember 2022 er det en lavere andel som oppgir at de er helt eller ganske enig i at grunnforskning bør støttes økonomisk av det offentlige. Endringen drives primært av at det er flere som svarer verken eller.

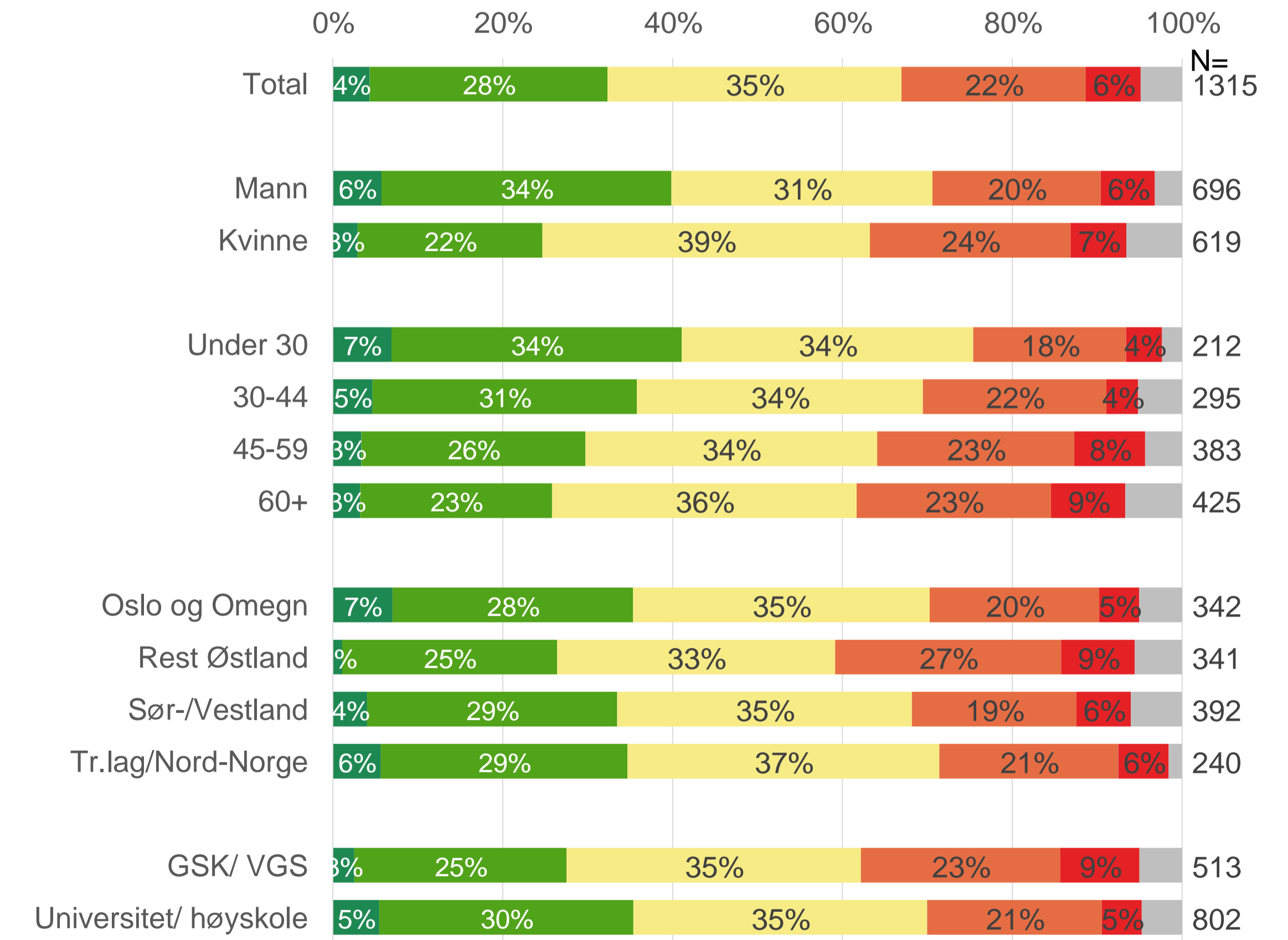
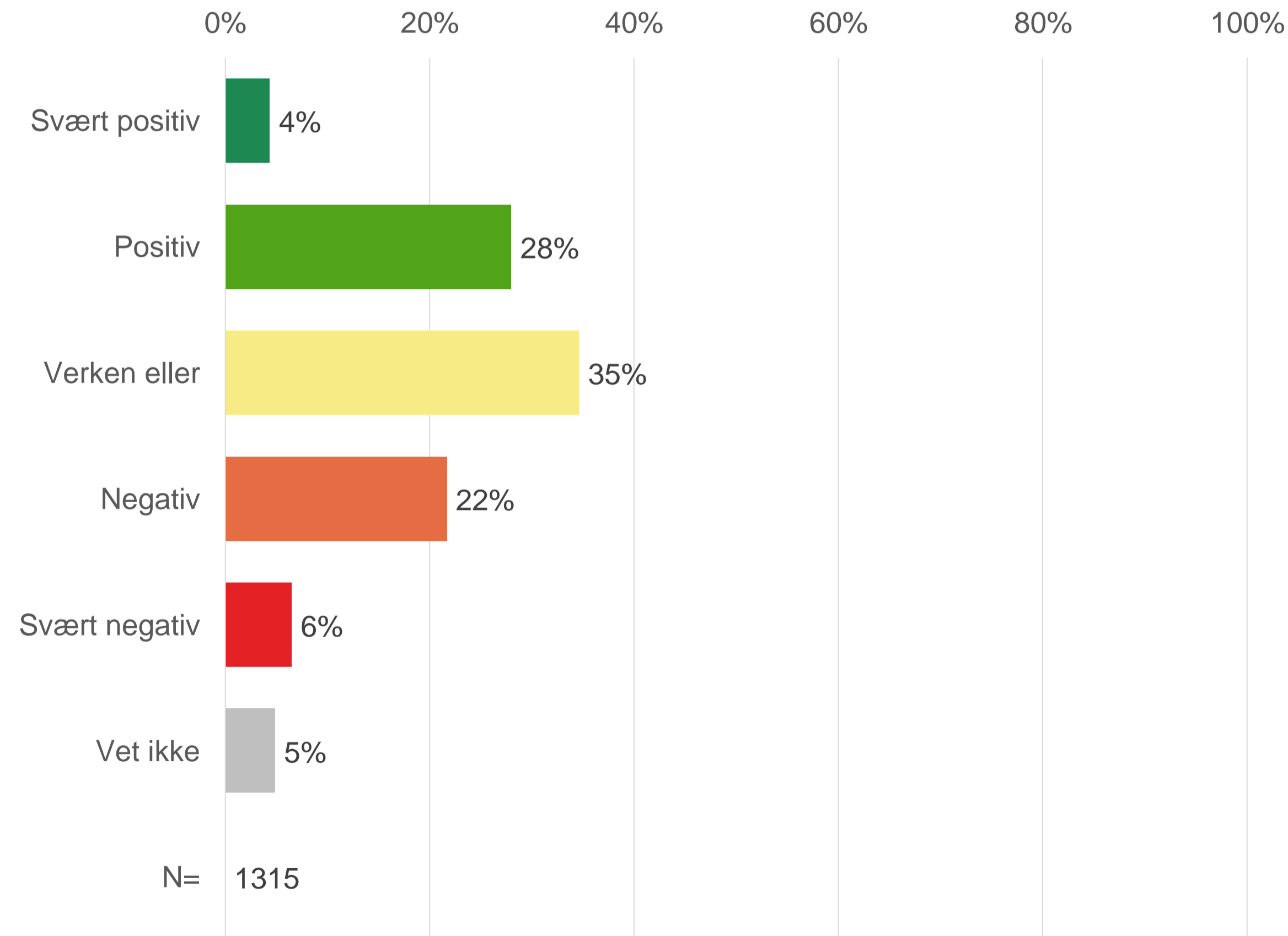

Kunstig intelligens

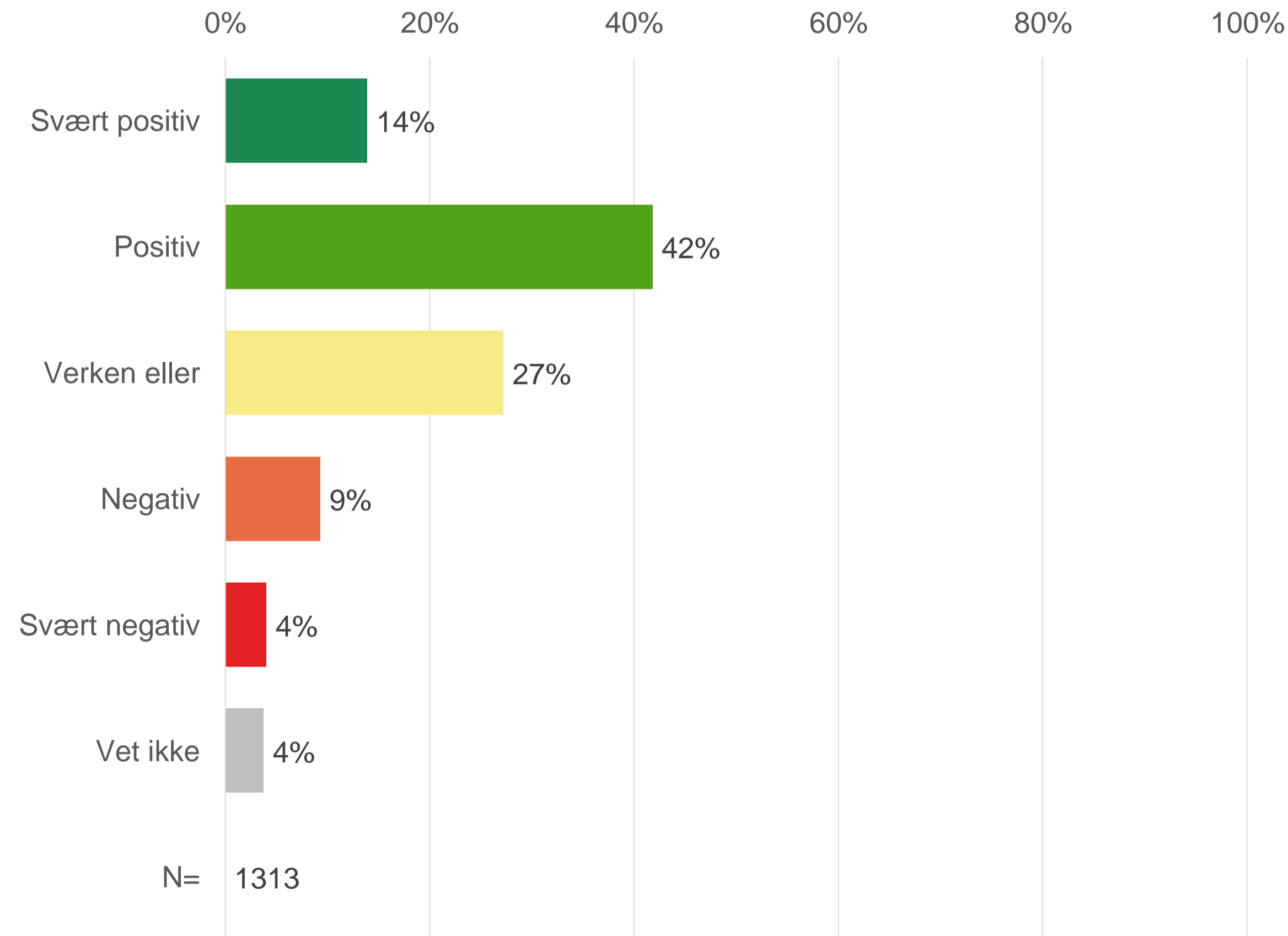
Kunstig intelligens er digitale systemer som utfører oppgaver som normalt sett krever menneskelig intelligens. Hvor positiv eller negativ er du til kunstig intelligens?

En av tre oppgir at de er positive til kunstig intelligens (KI). Det er en høyere andel menn som er positive enn kvinner, og de yngre er mer positive enn de eldre. Også blant de med høyere utdanning er det en større andel som stiller seg positive, sammenlignet med de med lavere utdanning.

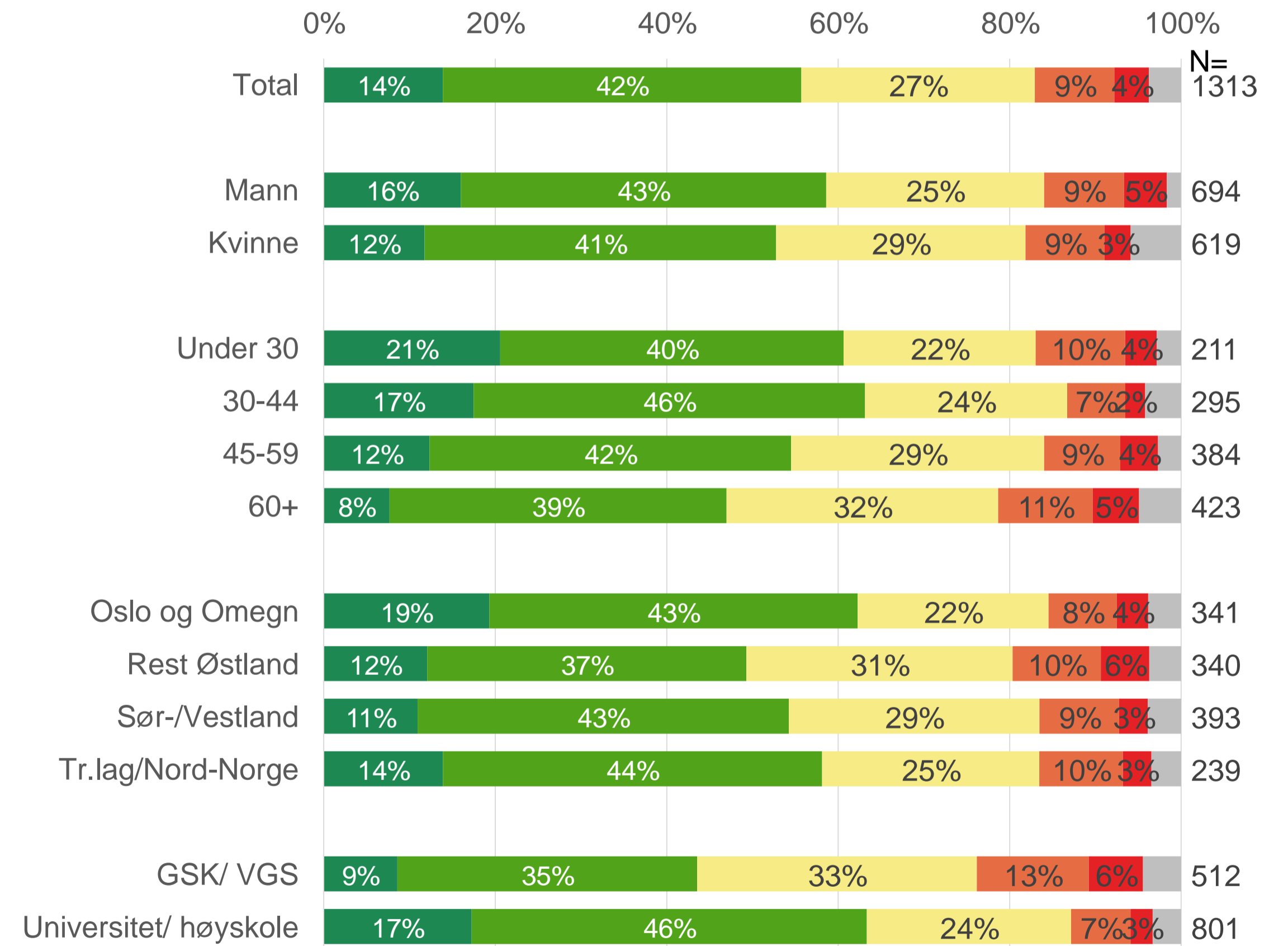

Hvor positiv eller negativ er du til forskning på kunstig intelligens?

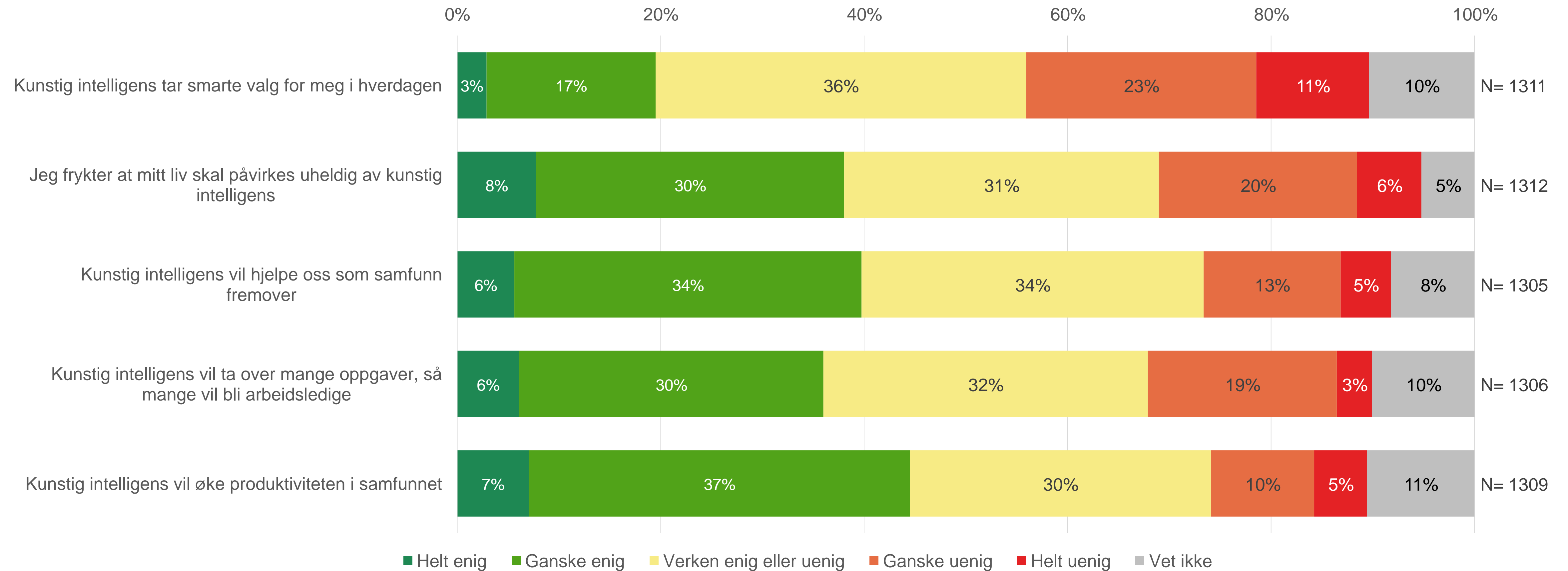
Over halvparten er positive til forskning på KI – det er altså flere som er positive til forskning på KI enn KI i seg selv. Igjen er denne andelen høyere blant menn og unge, enn blant kvinner og eldre. Blant de med høyere utdanning er det en betraktelig høyere andel som er positive til forskning på KI sammenlignet med de med lavere utdanning.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kunstig intelligens?

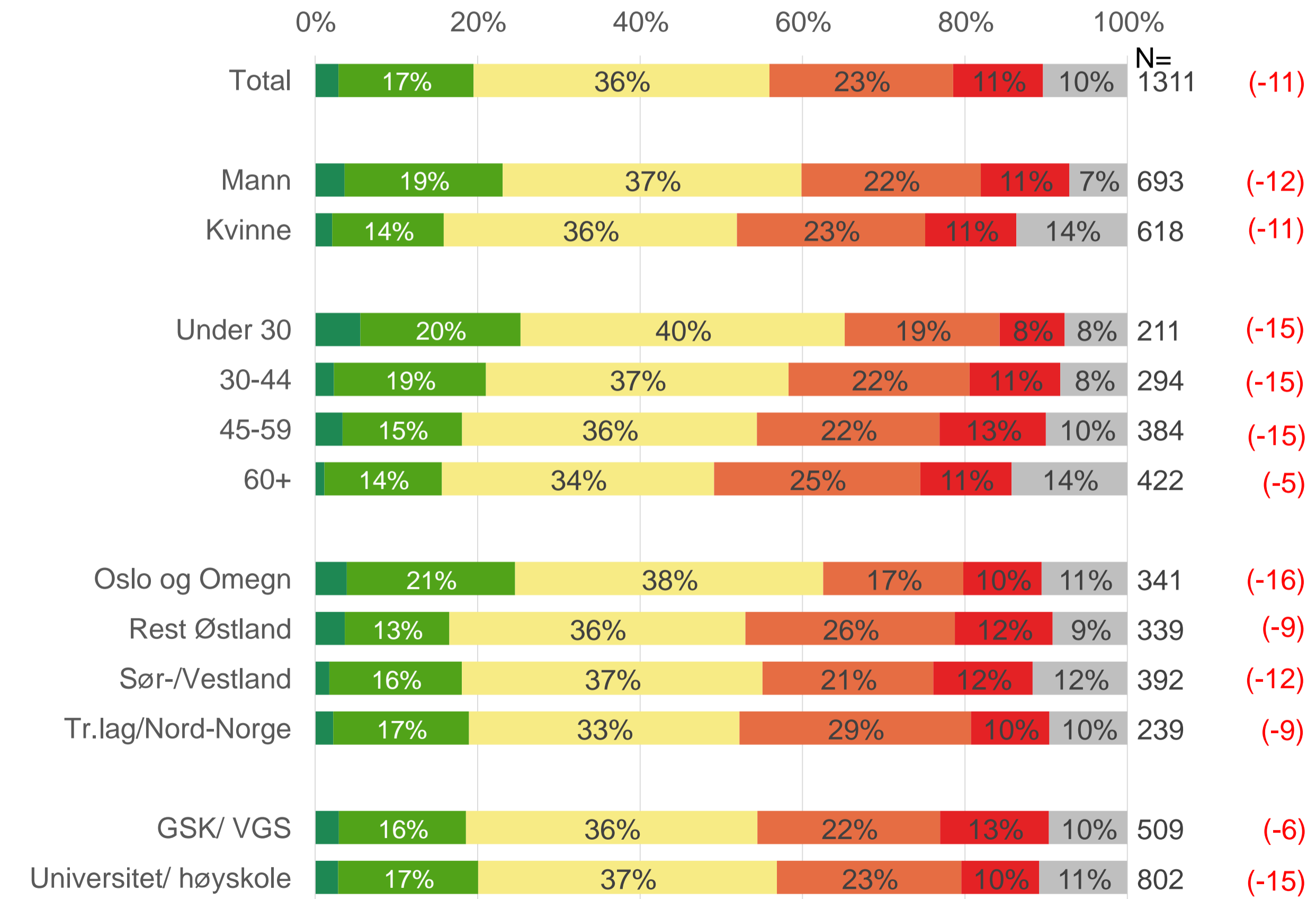
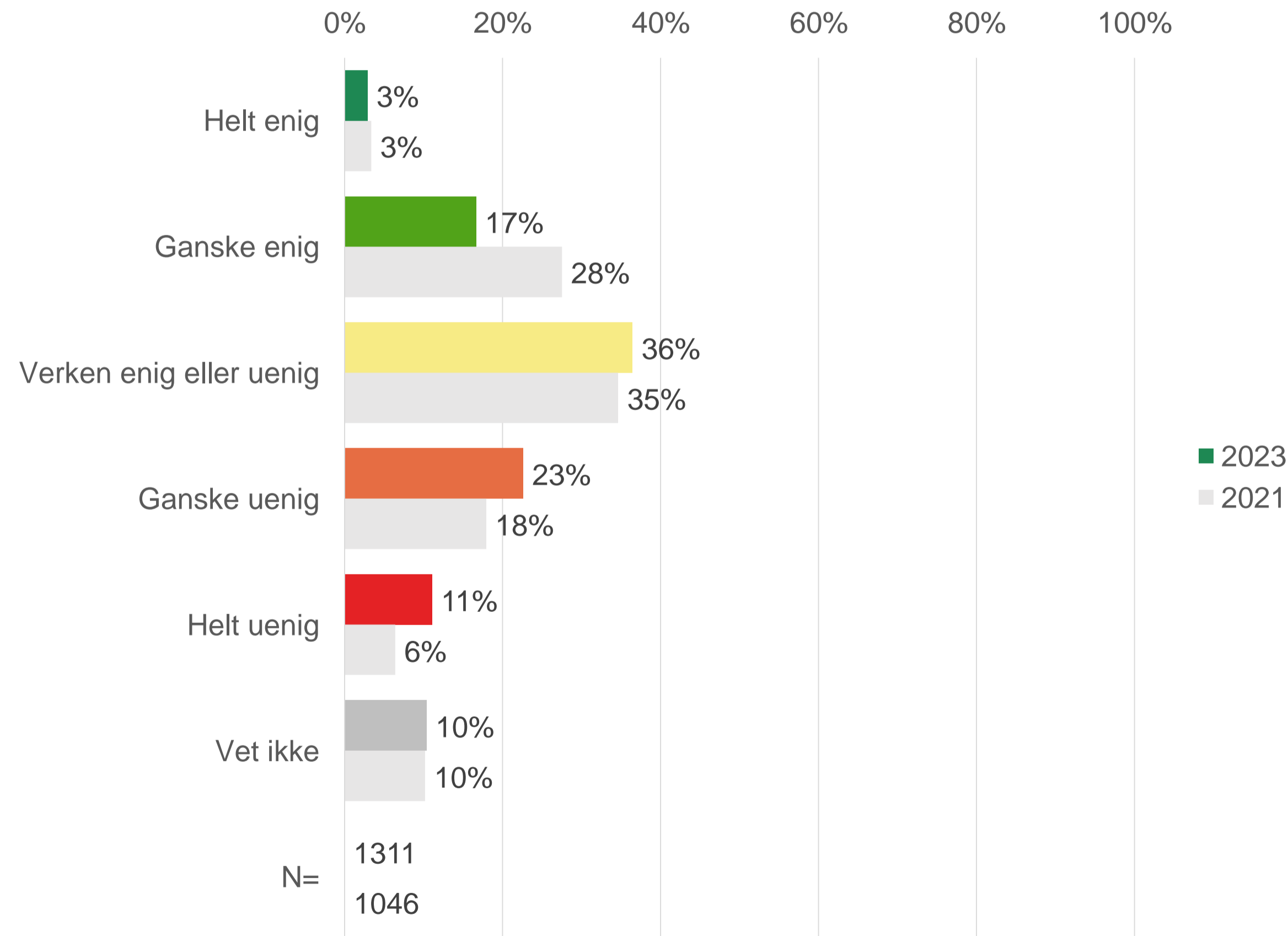
Kun en av fem er enige i at KI tar smarte valg for dem i hverdagen, og to av fem frykter at deres liv skal påvirkes uheldig av KI. Over to av fem er positivt innstilt til at KI vil hjelpe samfunnet fremover og øke produktiviteten i samfunnet, mens under to av fem mener KI vil gjøre mange arbeidsledige. Det er nokså store andeler som svarer at de verken er enig eller uenig, eller at det ikke vet.

Kunstig intelligens tar smarte valg for meg i hverdagen*

En lavere andel sier seg enig i at KI tar smarte valg for dem i hverdagen, sammenlignet med i 2021. Nedgangen gjelder for på tvers av grupper, men særlig for de yngre og for de med høyre utdanning. En større andel blant menn og unge sier seg enig i at KI tar smarte valg for dem i hverdagen, enn blant kvinner og eldre.

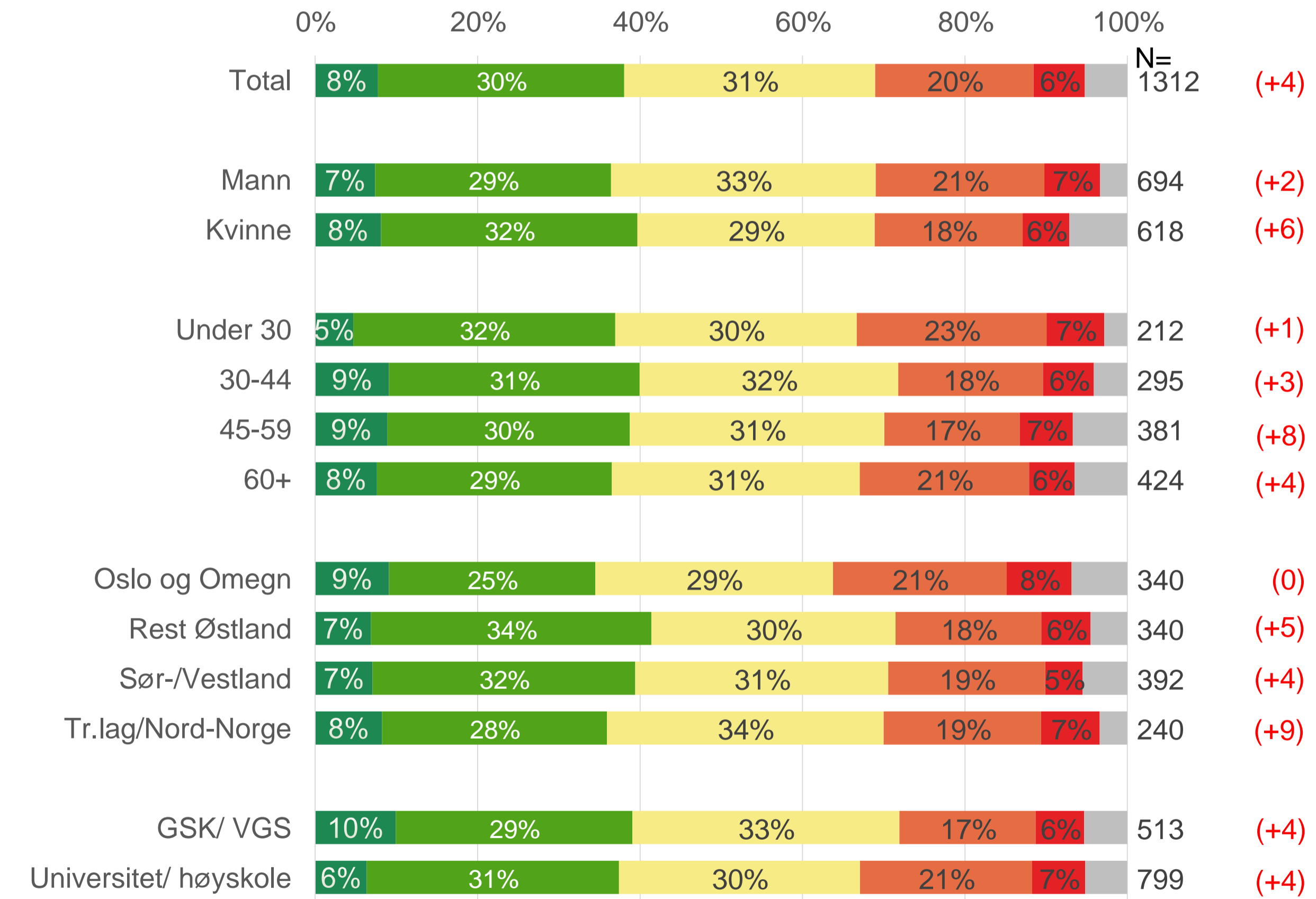
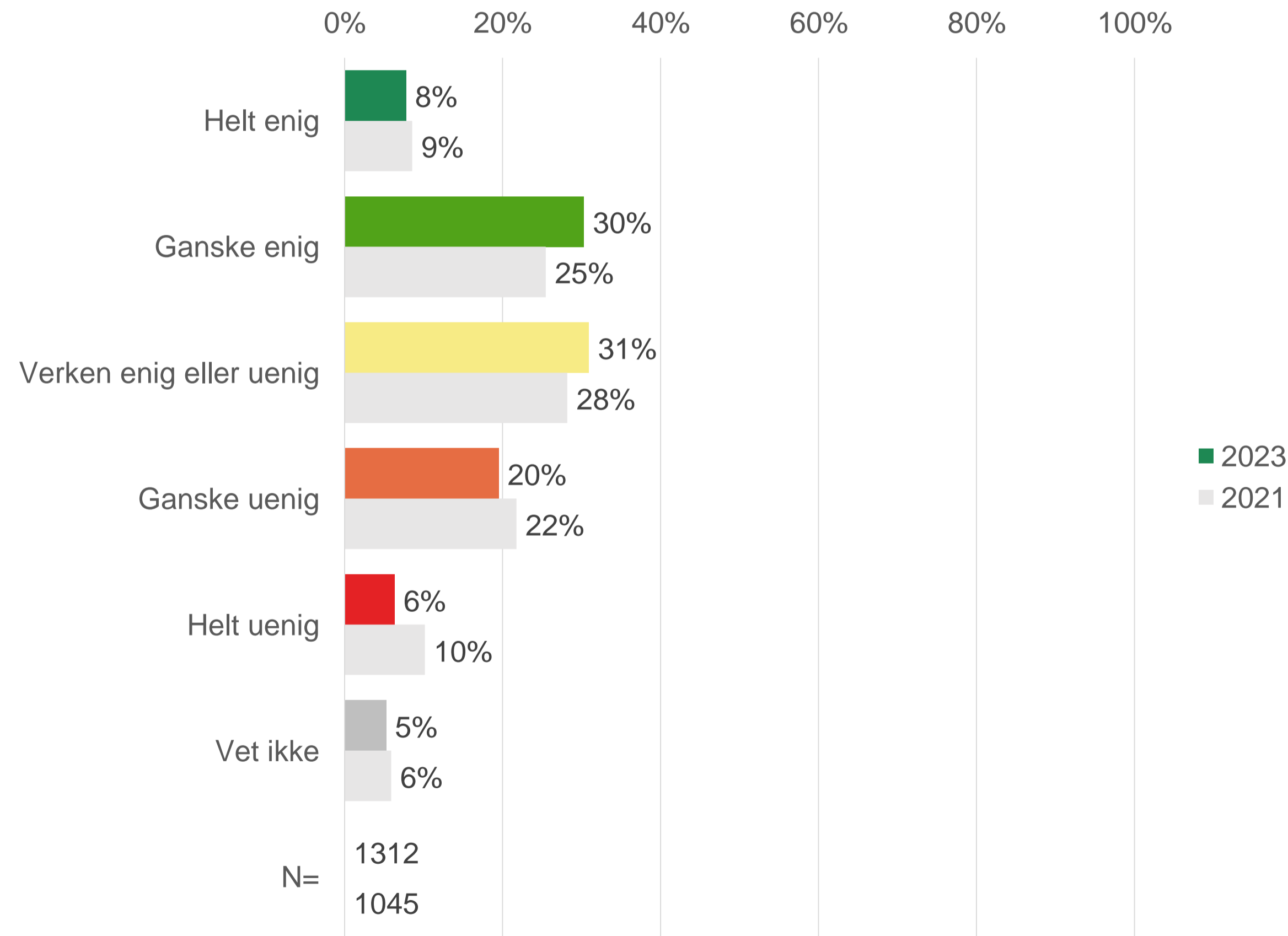

* I 2021 ble spørsmålet innledet med «Våre liv påvirkes i økende grad av ulike elektroniske plattformer og datasystemer i ulike sammenhenger, som baserer seg på ulike former for kunstig intelligens. Kunstig intelligens handler enkelt forklart om å ta i bruk data som finnes fra før, og algoritmer som bruker dataene for å regne ut et visst utfall. Teknologiene styrer hva vi ser i sosiale medier, anbefaler hvilken utdanning vi skal ta, kontrollerer skattemeldingene våre og så videre.» mens i 2023 ble spørsmålene om KI innledet med «Kunstig intelligens er digitale systemer som utfører oppgaver som normalt sett krever menneskelig intelligens.»

Jeg frykter at mitt liv skal påvirkes uheldig av kunstig intelligens

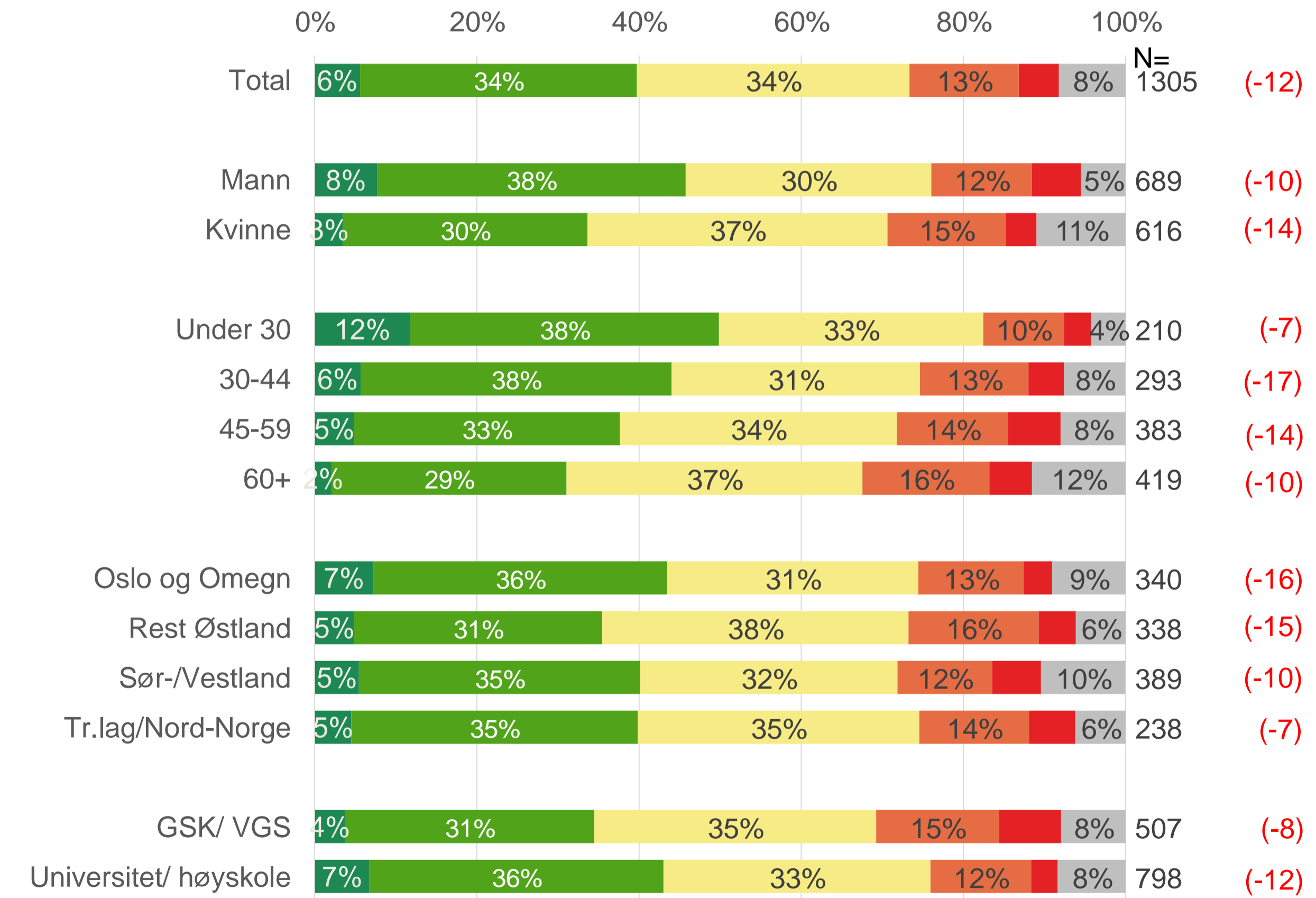
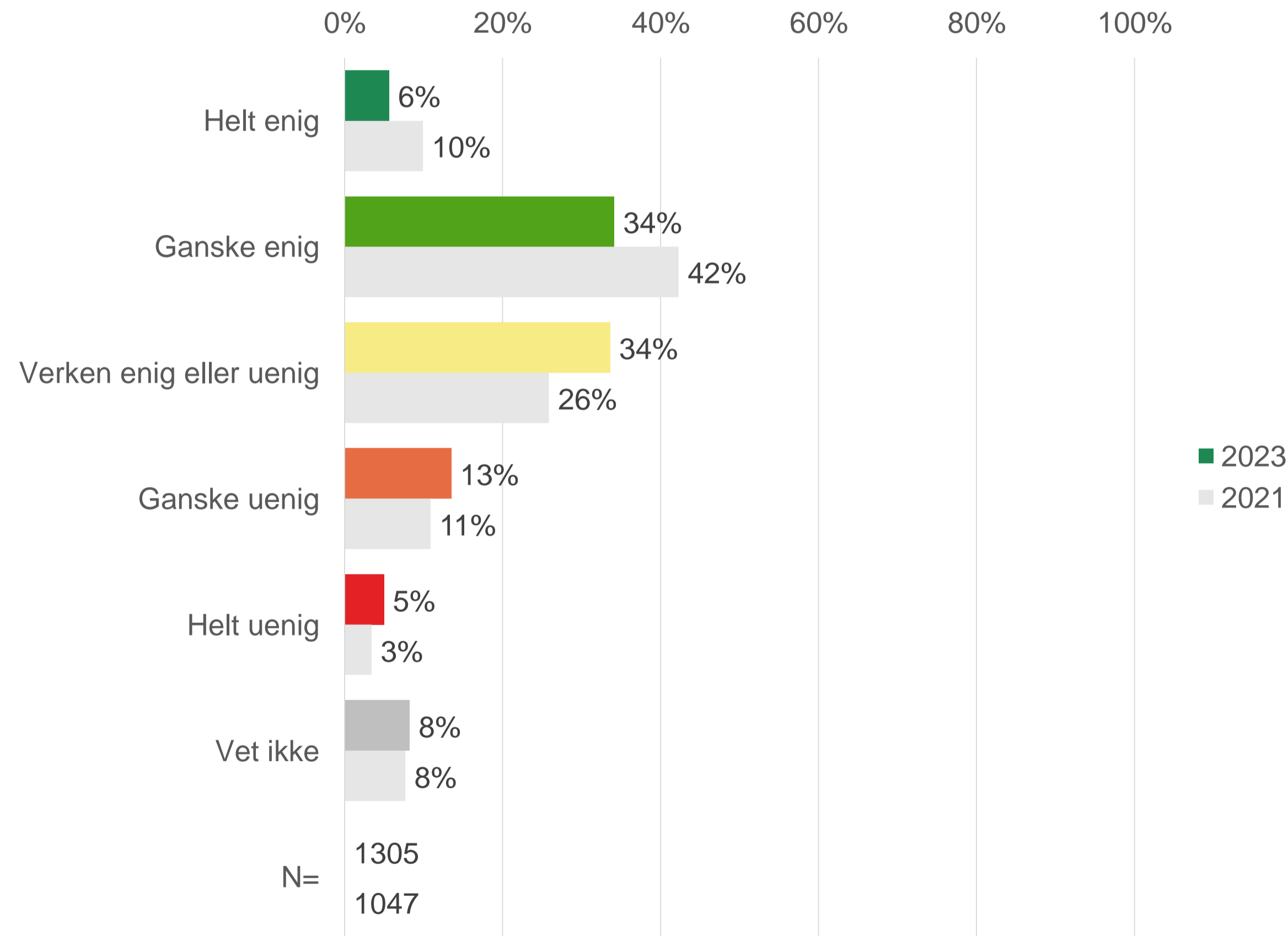
Det er tendenser til at en større andel i år sier seg enig i at de frykter at KI skal påvirke deres liv på en uheldig måte, sammenlignet med i 2021. Det er ingen systematiske forskjeller mellom gruppene, med unntak av at det er flere blant de med høyere utdanning som er *uenig* i påstanden, sammenlignet med de med lavere utdanning.

Kunstig intelligens vil hjelpe oss som samfunn fremover

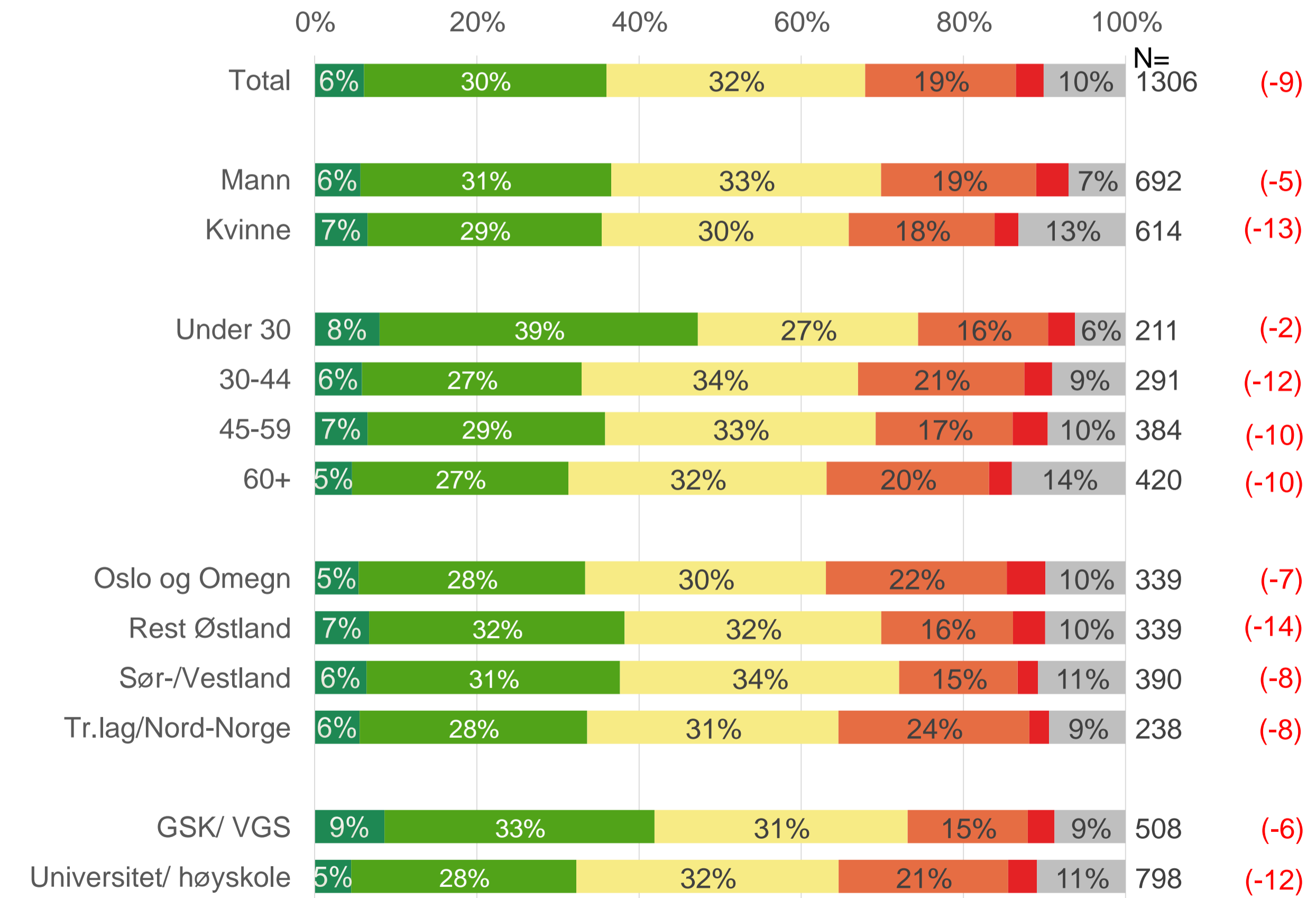
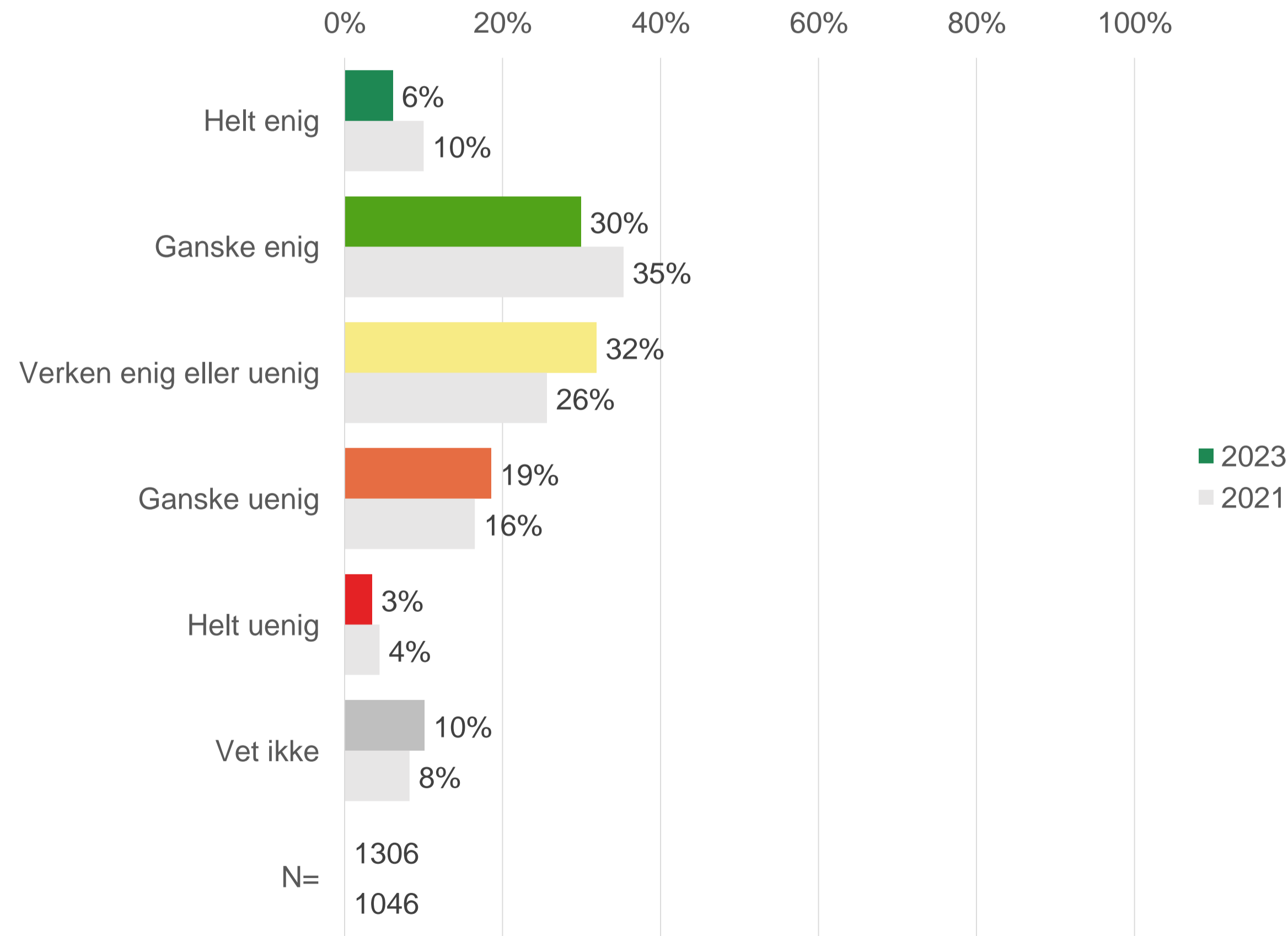
Det er i år en lavere andel som er enig i at KI vil hjelpe samfunnet fremover – 12 prosentpoeng lavere enn i 2021. Nedgangen gjelder for alle grupper, men i mindre grad de under 30 år. Også her er det en større andel blant menn, yngre og høyt utdannede som sier seg enig i påstanden, enn blant kvinner, eldre og de med lavere utdanning.

Kunstig intelligens vil ta over mange oppgaver, så mange vil bli arbeidsledige

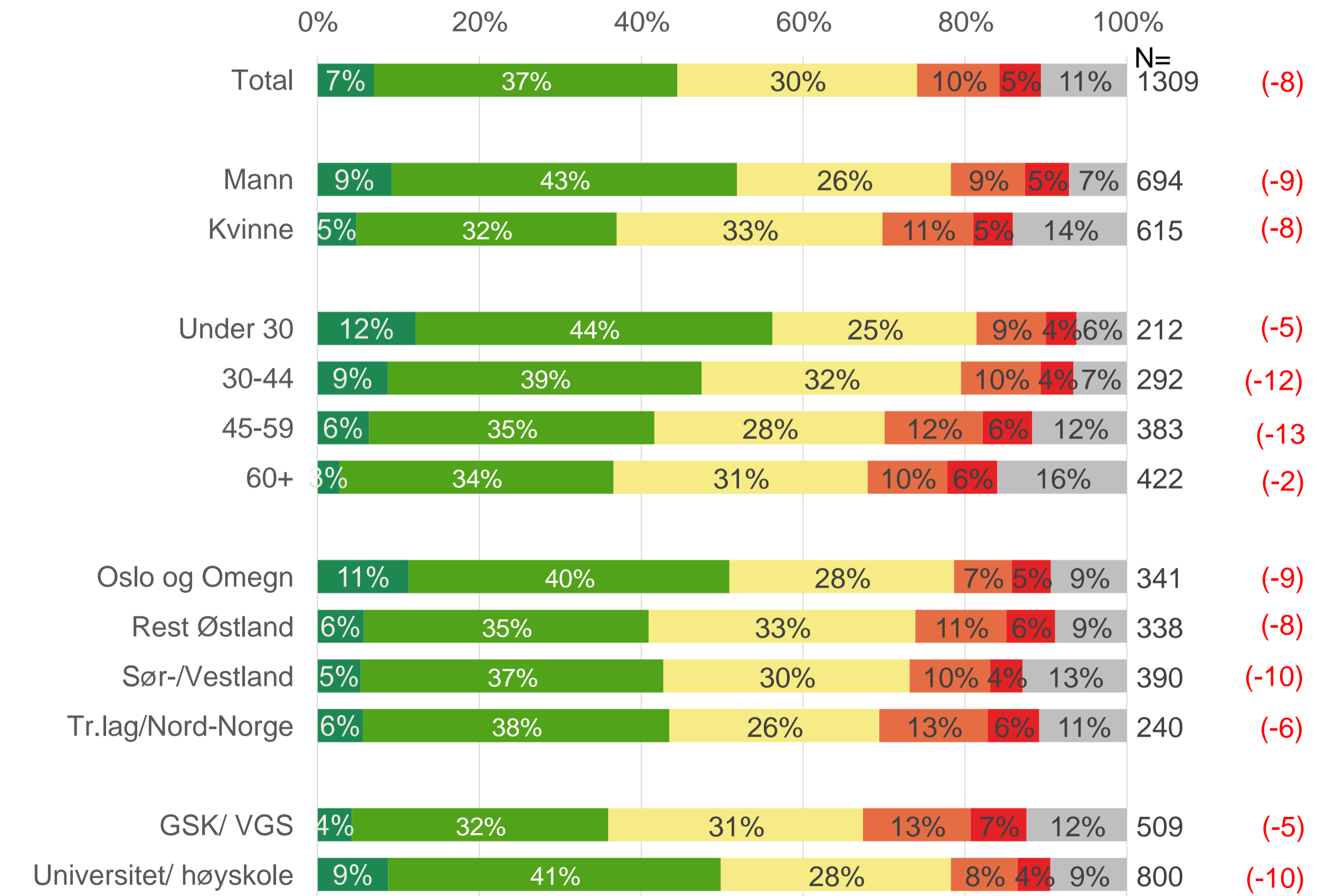
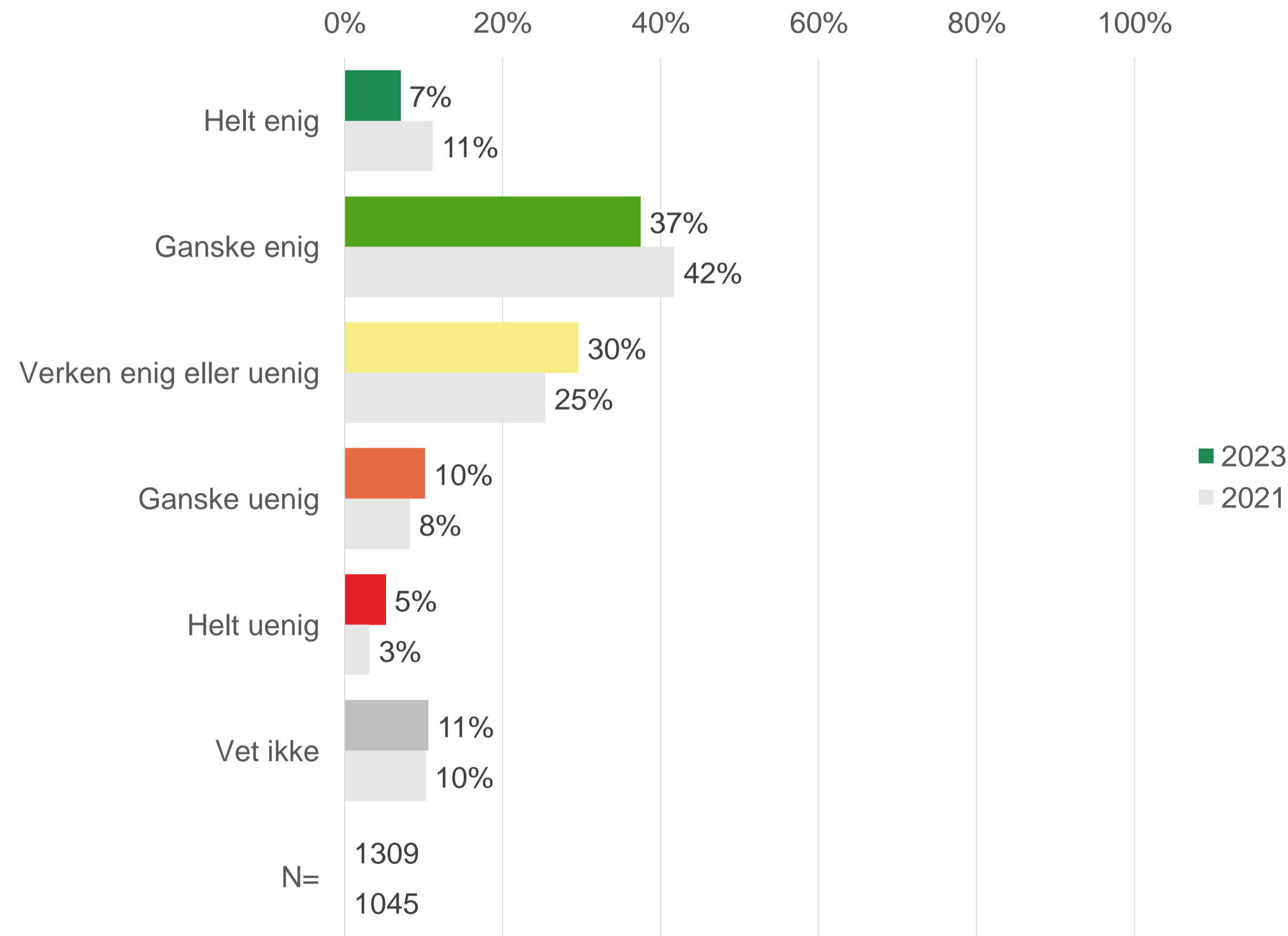
Befolkningen er i mindre grad enig i at KI vil gjøre mange arbeidsledige i år enn i 2021 - i år mener 36% dette, mot 45% i 2021. Det er særlig blant kvinner, de eldre og de med høyere utdanning, at andelen blir mindre. I dette spørsmålet er det flere blant de unge som er skeptisk til KI; en høyere andel blant de under 30 år sier seg enig i at KI vil gjøre mange arbeidsledige.

Kunstig intelligens vil øke produktiviteten i samfunnet

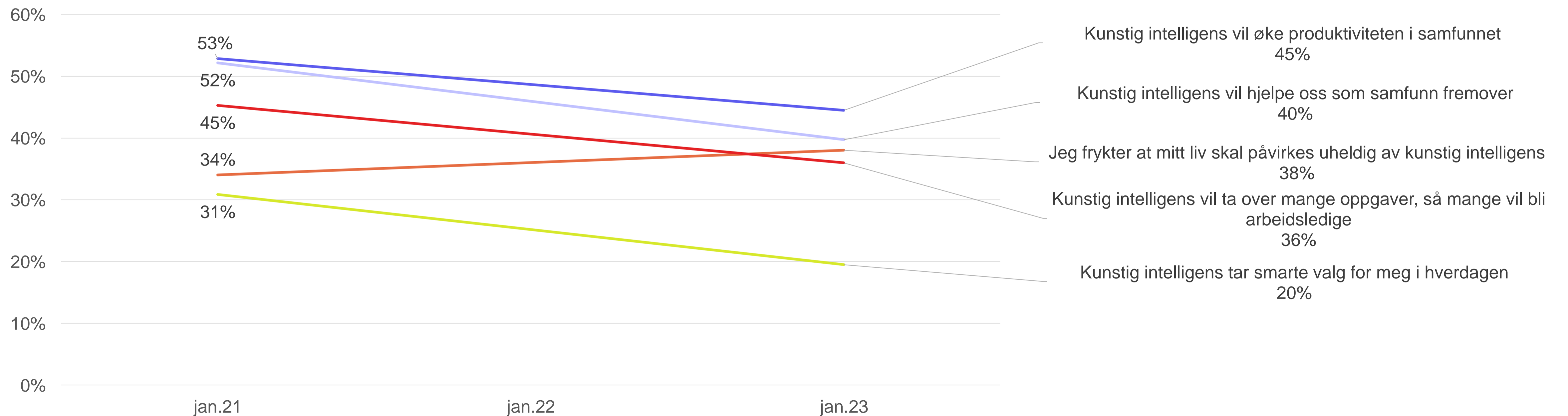
I 2023 er det en mindre andel som sier seg enig i at KI vil øke produktiviteten i samfunnet, sammenlignet med i 2021. Også her kommer det frem at menn, unge og de med høyere utdanning er mer positivt innstilt til KI.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om kunstig intelligens?* Andelen som oppgir å være helt eller ganske enig.

Alt i alt ser det ut til at befolkningen er mer skeptisk til KI i 2023 enn i 2021. Færre mener KI vil øke produktiviteten, at KI vil hjelpe samfunnet fremover og at KI tar smarte valg for dem i hverdagen. Det er tendenser til at flere oppgir at de frykter at eget liv vil påvirkes negativt av KI. Til gjengjeld er færre i år enige i at KI vil gjøre mange arbeidsledige, sammenlignet med i 2021.

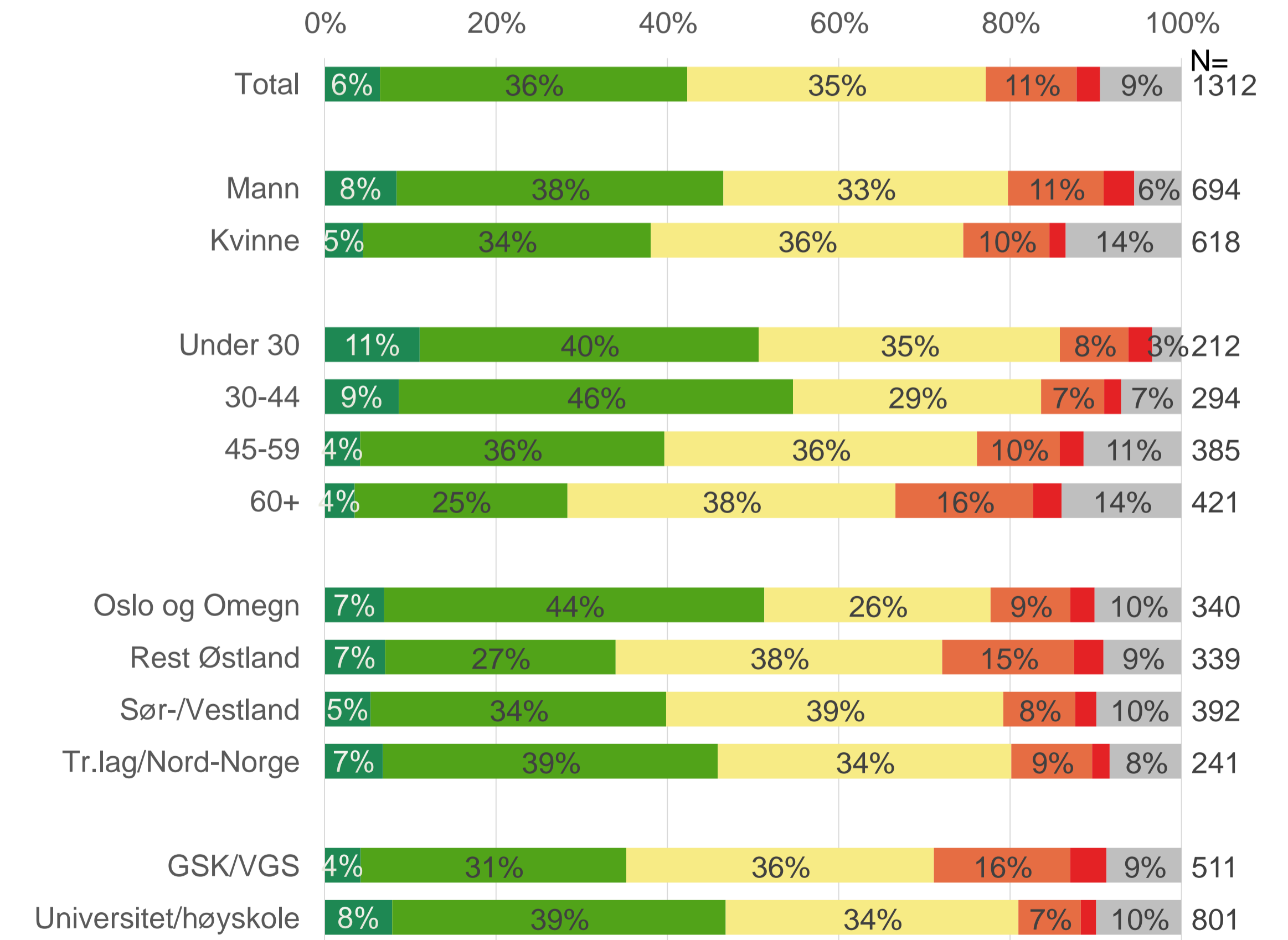
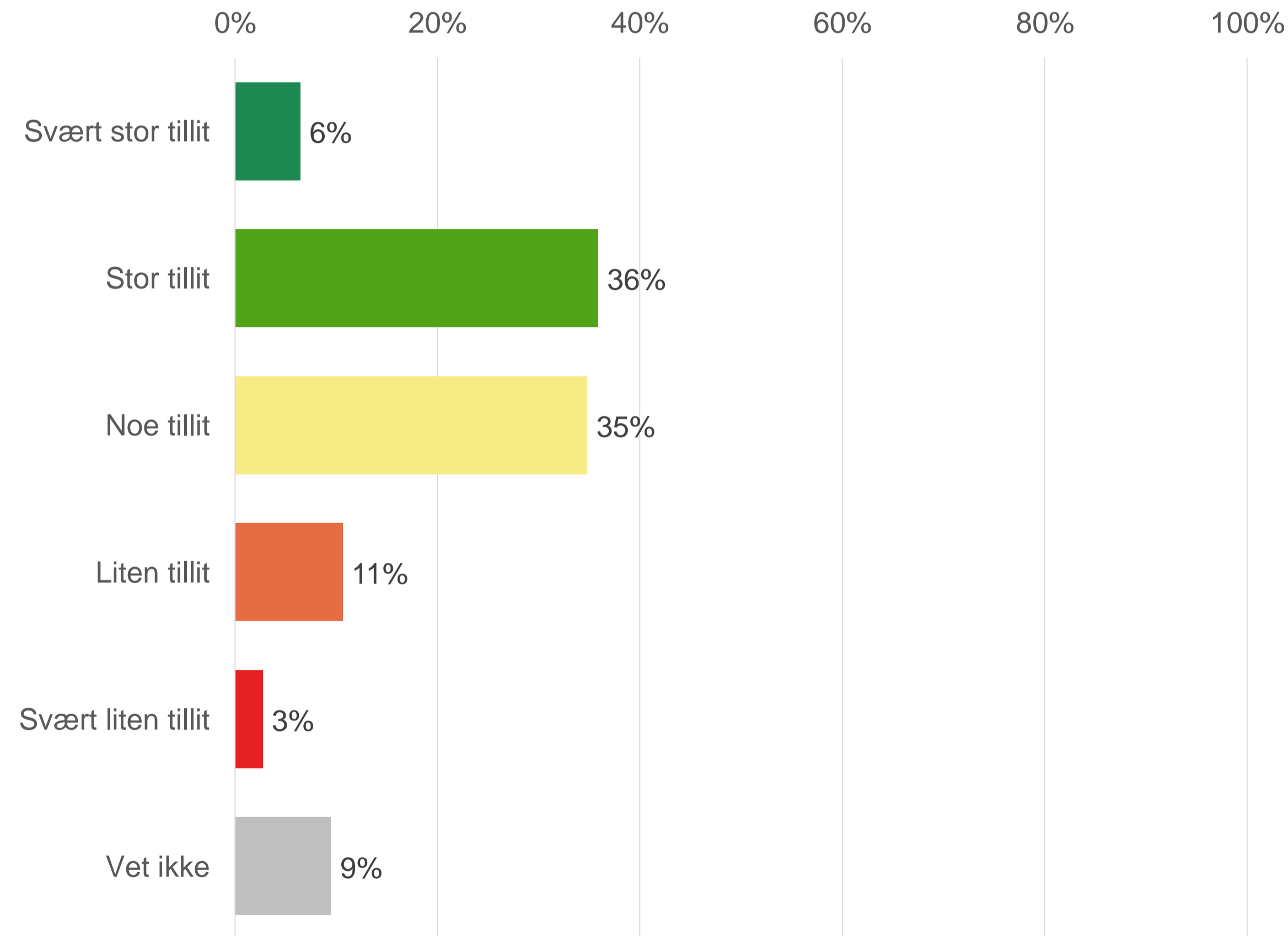

* I 2021 ble spørsmålet innledet med «Våre liv påvirkes i økende grad av ulike elektroniske plattformer og datasystemer i ulike sammenhenger, som baserer seg på ulike former for kunstig intelligens. Kunstig intelligens handler enkelt forklart om å ta i bruk data som finnes fra før, og algoritmer som bruker dataene for å regne ut et visst utfall. Teknologiene styrer hva vi ser i sosiale medier, anbefaler hvilken utdanning vi skal ta, kontrollerer skattemeldingene våre og så videre.» mens i 2023 ble spørsmålene om KI innledet med «Kunstig intelligens er digitale systemer som utfører oppgaver som normalt sett krever menneskelig intelligens.»

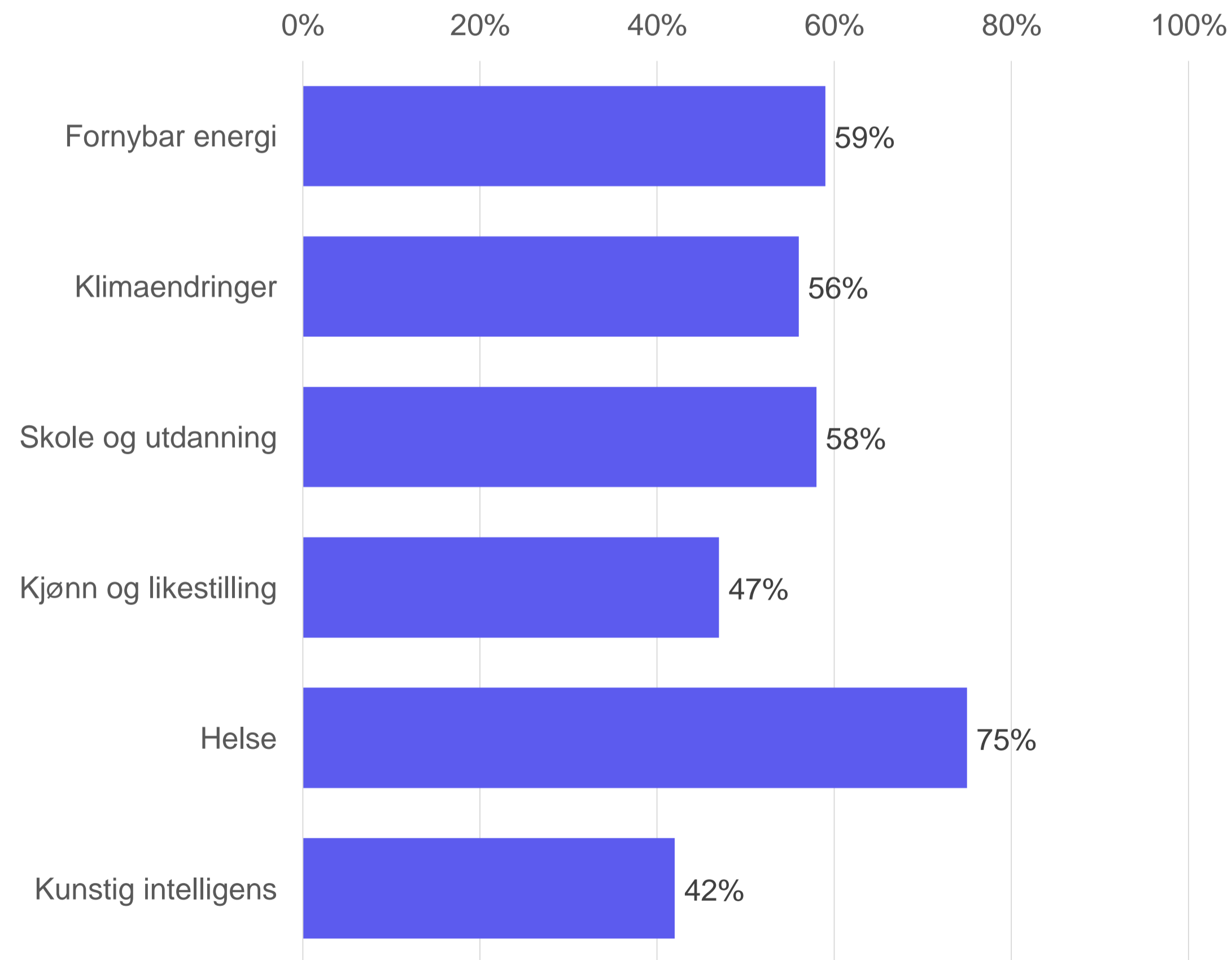
Hvilken tillit har du til forskning på kunstig intelligens

To av fem oppgir å ha svært stor eller stor tillit til forskning på KI. En nokså stor andel oppgir å ha noe tillit, eller at de ikke vet – totalt 47 prosent. Andelen som har svært stor og stor tillit er høyere blant menn, yngre og de med høyere utdanning.

Hvilken tillit har du til forskning på...* (Andel svært stor og stor tillit)

I befolkningen oppgir to av fem å ha svært stor eller stor tillit til forskning på KI. Det er altså færre som oppgir å ha svært stor eller stor tillit til forskning på kunstig intelligens, sammenlignet med forskning på andre områder. Det er første gang kunstig fintellingens blir inkludert i dette spørsmålsbatteriet.

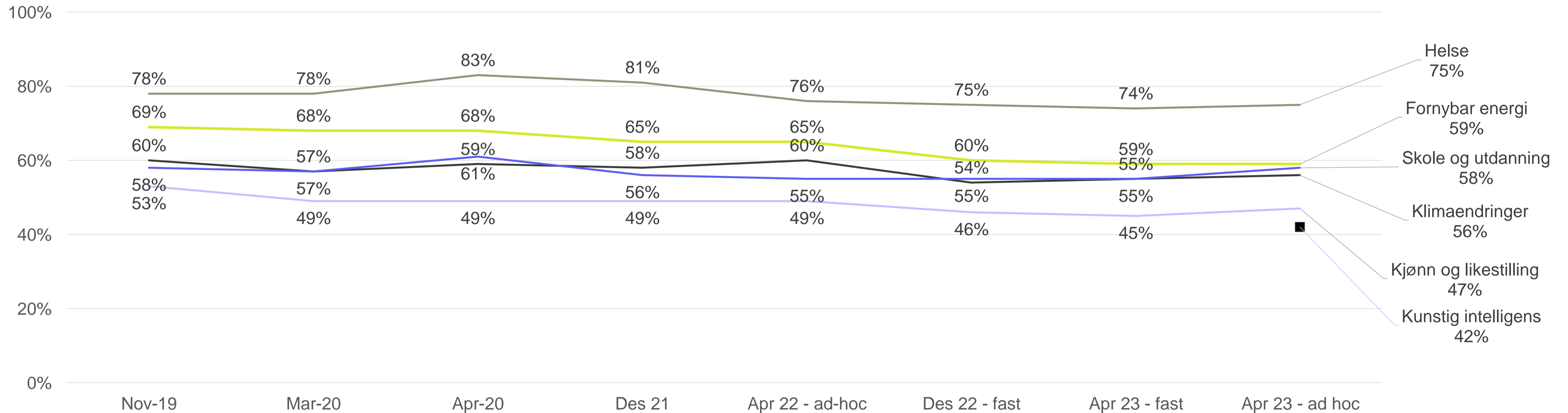
*Dette spørsmålet er gjerne stilt i de faste undersøkelsene (også i april 2023), men var også inkludert i ad-hoc-undersøkelsen i april 2023.

Hvilken tillit har du til forskning på...*

(Andel svært stor og stor tillit)

Andelen som har svært stor eller stor tillit til forskning på KI er lavere enn andelen som oppgir å ha tillit til forskning på andre temaer. Det er første gang spørsmålsbatteriet inkluderer holdningene til forskning på KI.

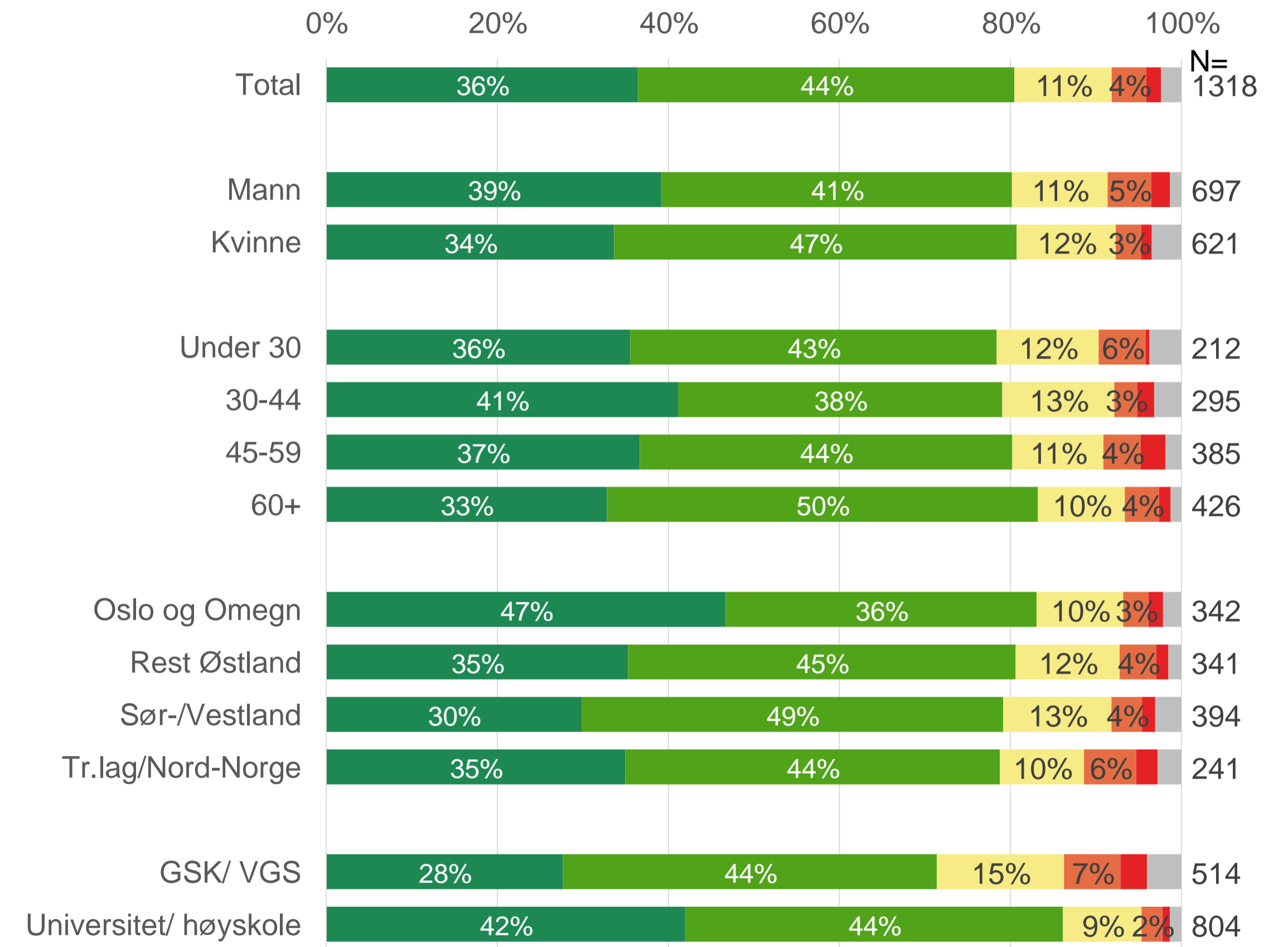
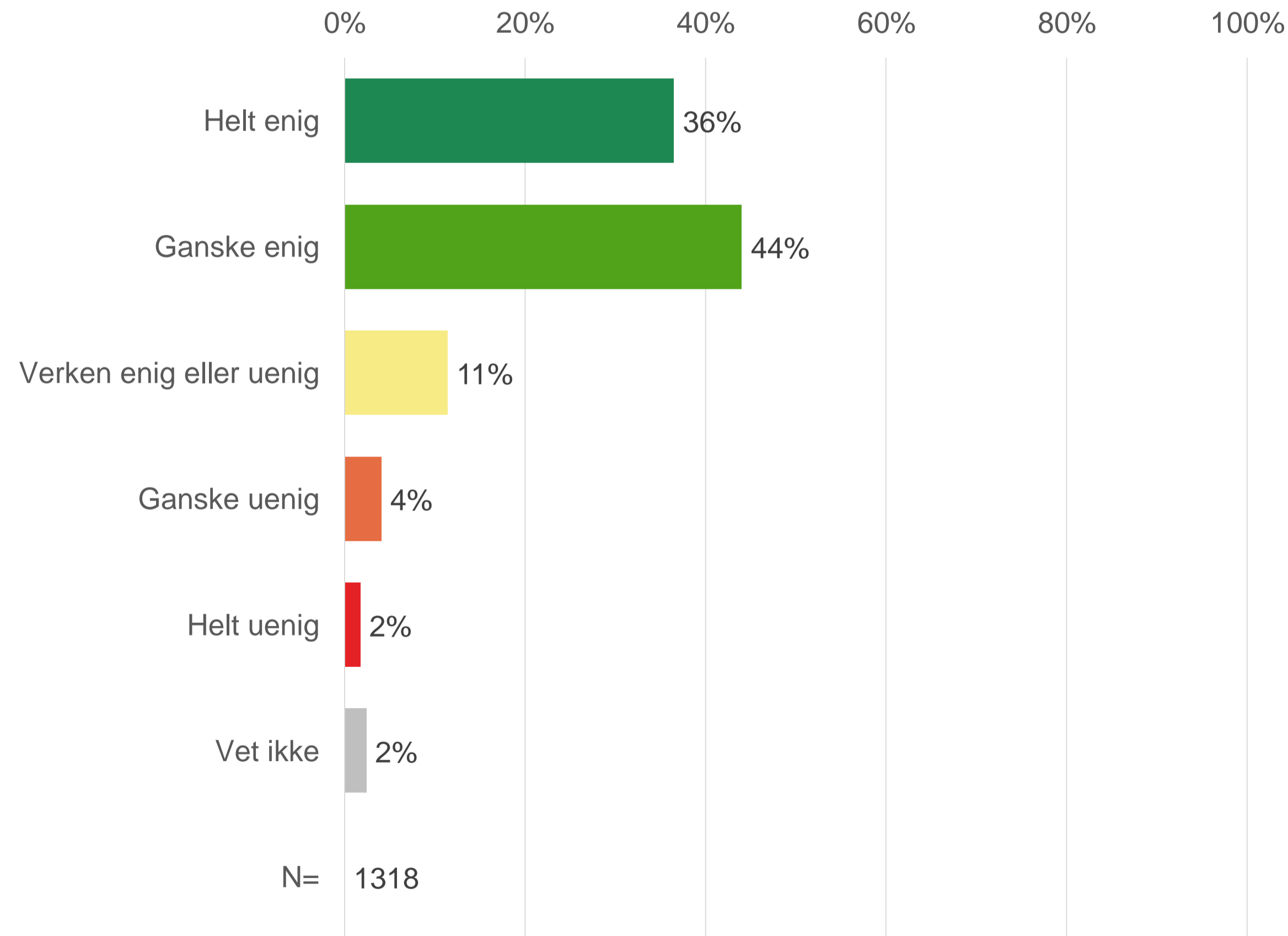
*Dette spørsmålet er gjerne stilt i de faste undersøkelsene (også i april 2023), men var også inkludert i ad-hoc-undersøkelsen i april 2023.

Energi, energikilder og energikrise

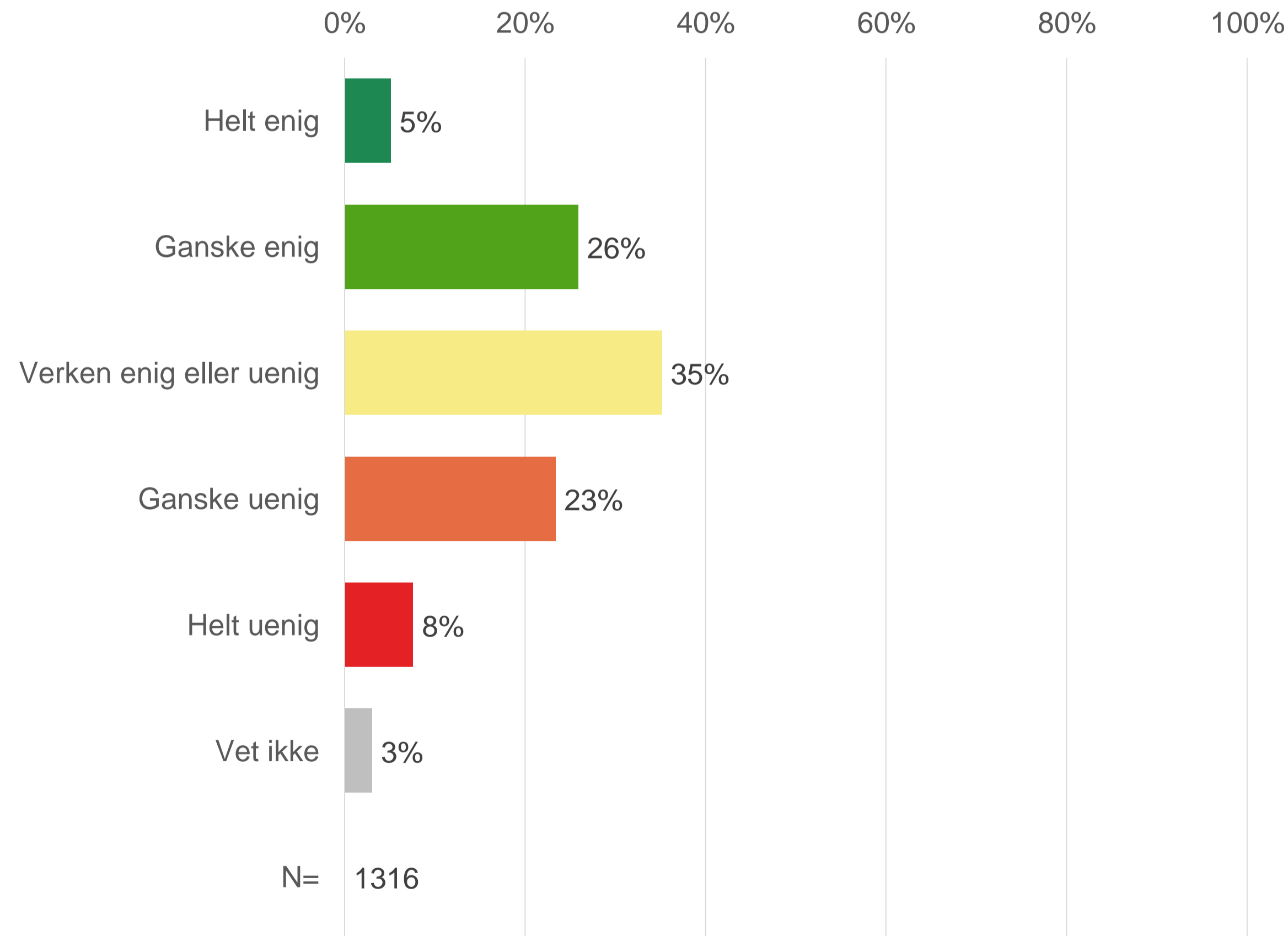
Forskning og innovasjon er en viktig forutsetning for å finne nye løsninger på energikrisen

Fire av fem sier seg enig i at forskning og innovasjon er en viktig forutsetning for å finne nye løsninger på energikrisen. Det er ingen systematiske forskjeller mellom ulike grupper, med unntak av at en større andel blant de med høyere utdanning sier seg enig, sammenlignet med de med lavere utdanning.

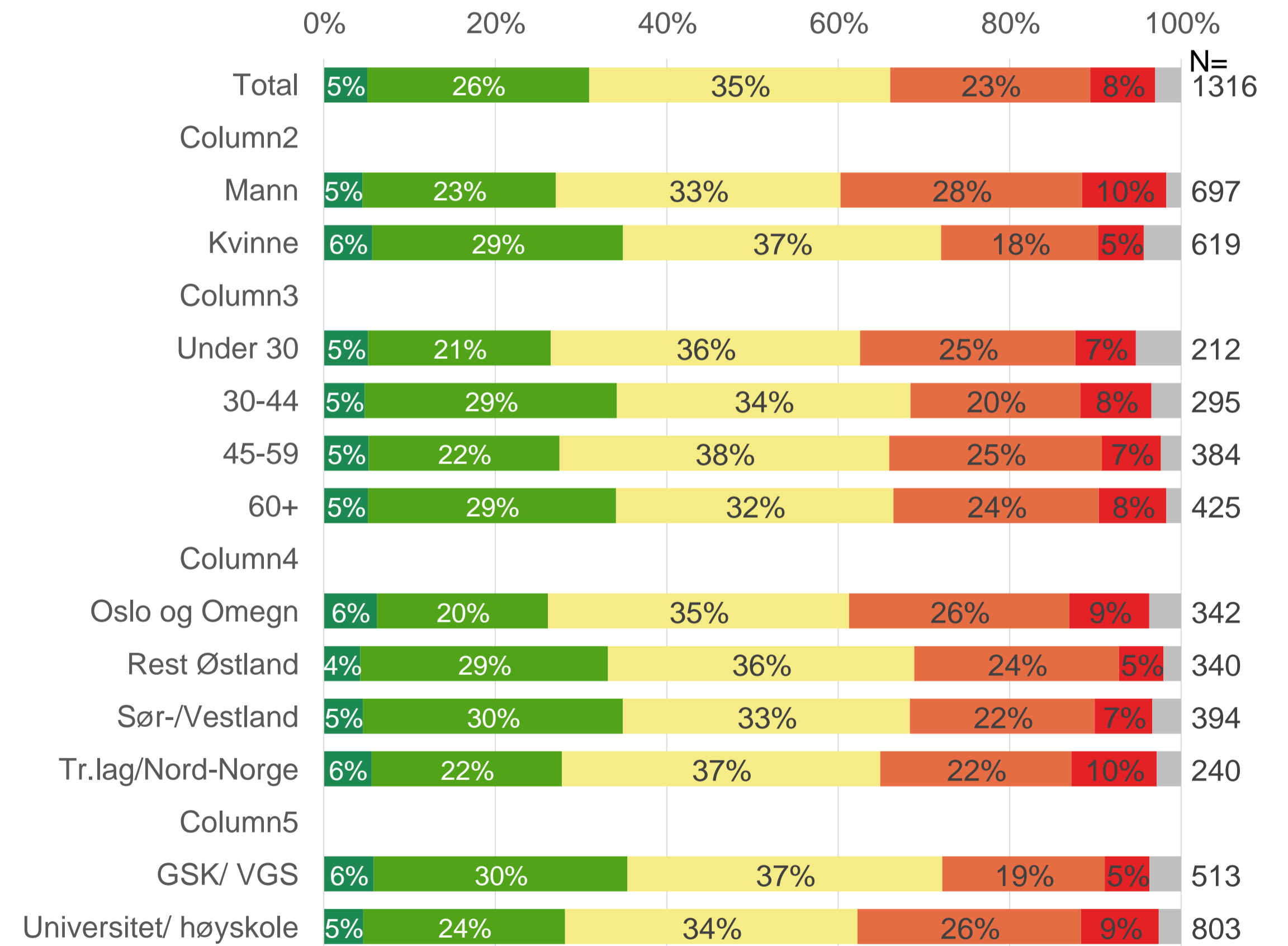

Jeg sliter med å forstå informasjonen som finnes om energi og energikilder

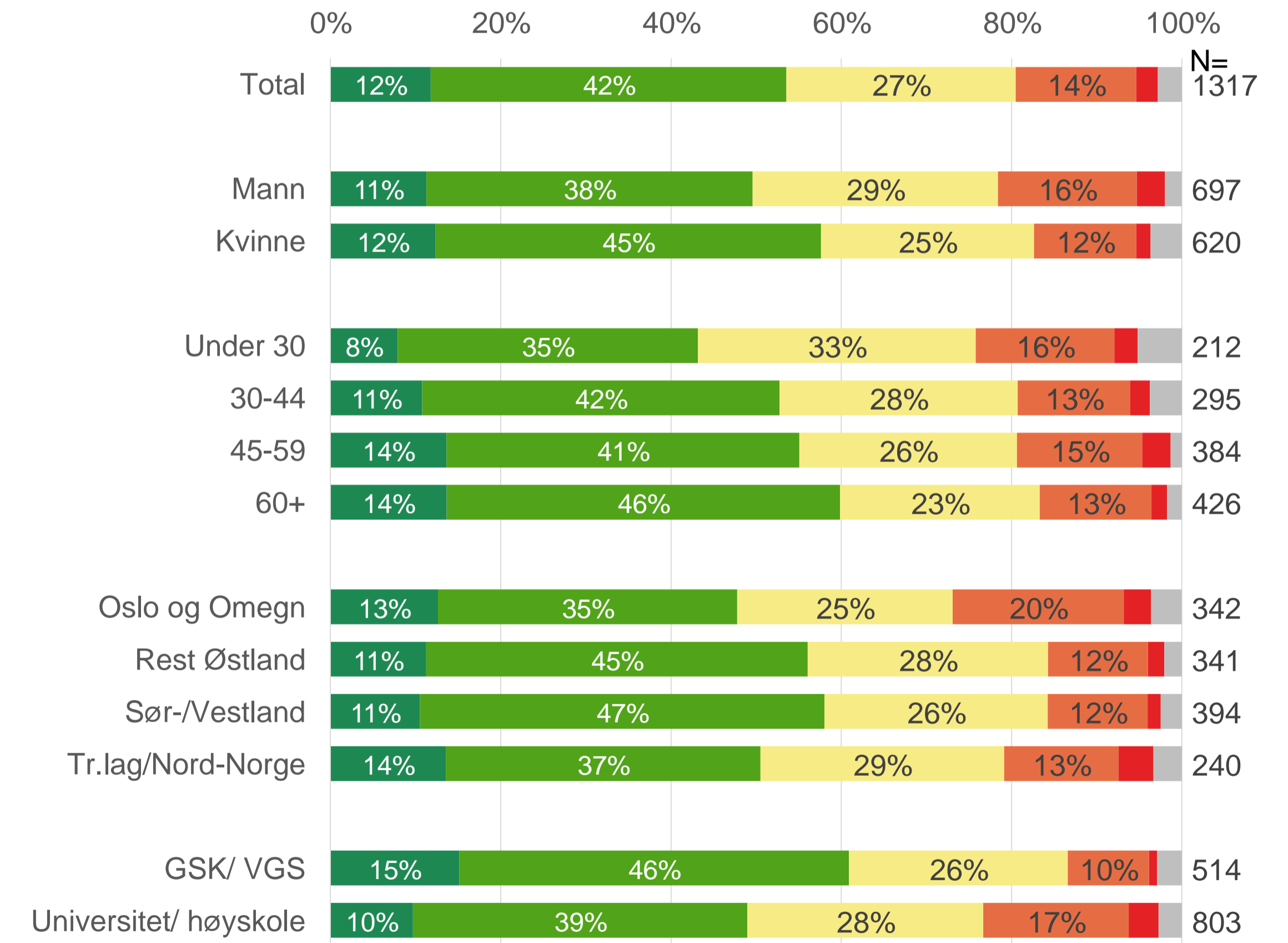
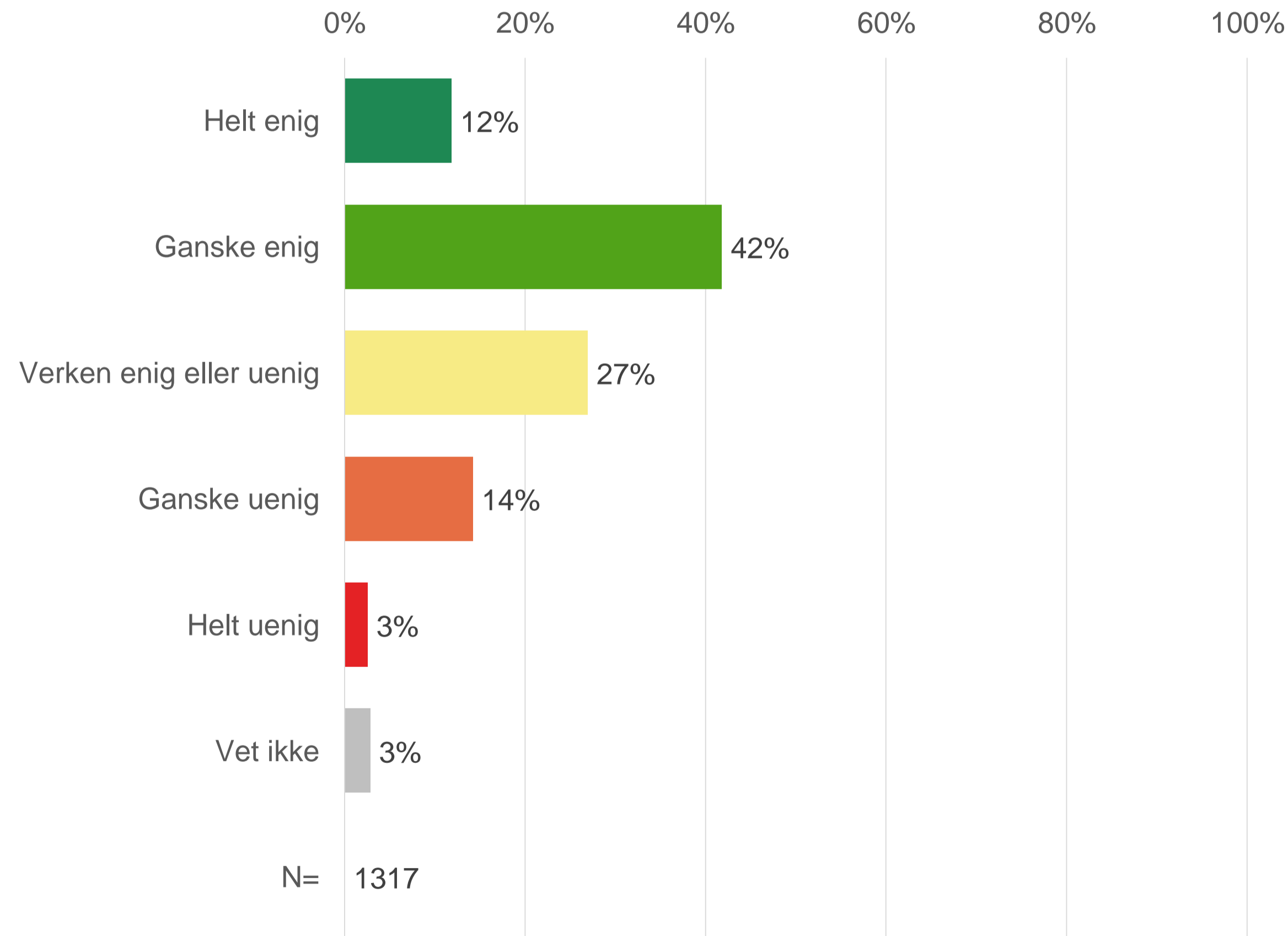
Tre av ti sier seg enig i at de sliter med å forstå informasjonen som finnes om energi og energikilder. En like stor andel sier seg verken enig eller uenig. Det er en høyere andel blant menn og blant de med høyere utdanning som oppgir at de *ikke* sliter med å forstå informasjonen, sammenlignet med kvinner og de med lavere utdanning.

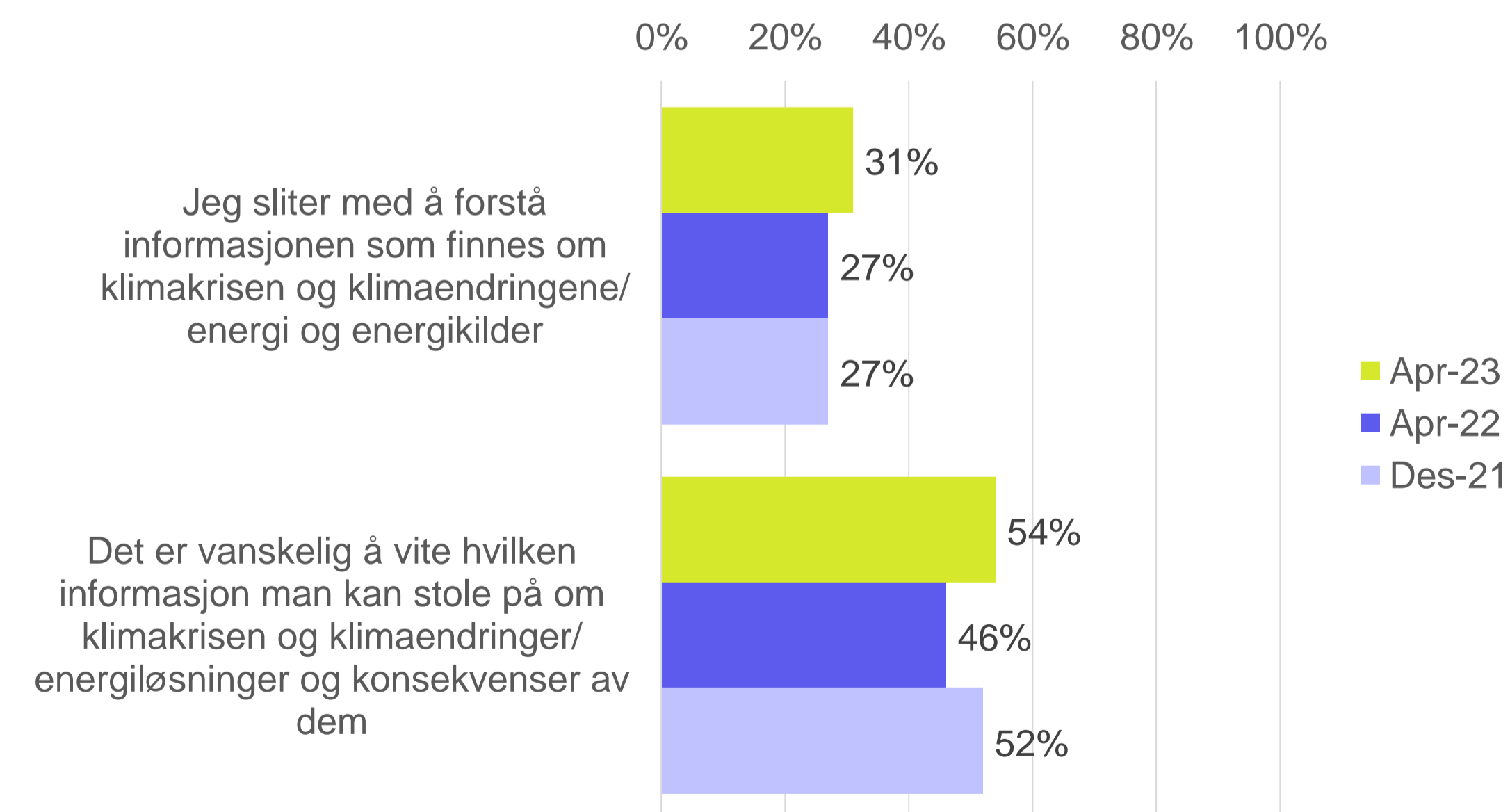
Det er vanskelig å vite hvilken informasjon man kan stole på om energiløsninger og konsekvenser av dem

I overkant av halvparten i befolkningen oppgir at det er vanskelig å vite hvilken informasjon man kan stole på om energiløsninger og konsekvenser av dem. Denne andelen er høyere blant kvinner, blant de eldre og blant de med lavere utdanning.

Tidligere undersøkelser om informasjon og forskning og innovasjon

I 2021 og 2022 ble det også stilt spørsmål om informasjonstilgjengelighet og tilliten til informasjonen, men da om klimakrisen og klimaendringene. Til tross for at tematikken er ulik, er det omtrent like store andeler som oppgir å være enig i påstandene om at de sliter med å finne informasjon og/ eller at det er vanskelig å vite hvilken informasjon man kan stole på. Også i 2021 og 2022 var det en høyere andel blant eldre og de med lavere utdanning som sa se enig.

I desember 2020 ble respondentene bedt om å ta stilling til påstanden «Forskning og innovasjon er en viktig forutsetning for en bærekraftig utvikling». 89% oppgir at de er enig i denne. Til tross for at tematikken er ulik fra i årets undersøkelse, er det en noe mindre andel, totalt 80%, som sier seg enige i at «Forskning og innovasjon er en viktig forutsetning for å finne nye løsninger på energikrisen».

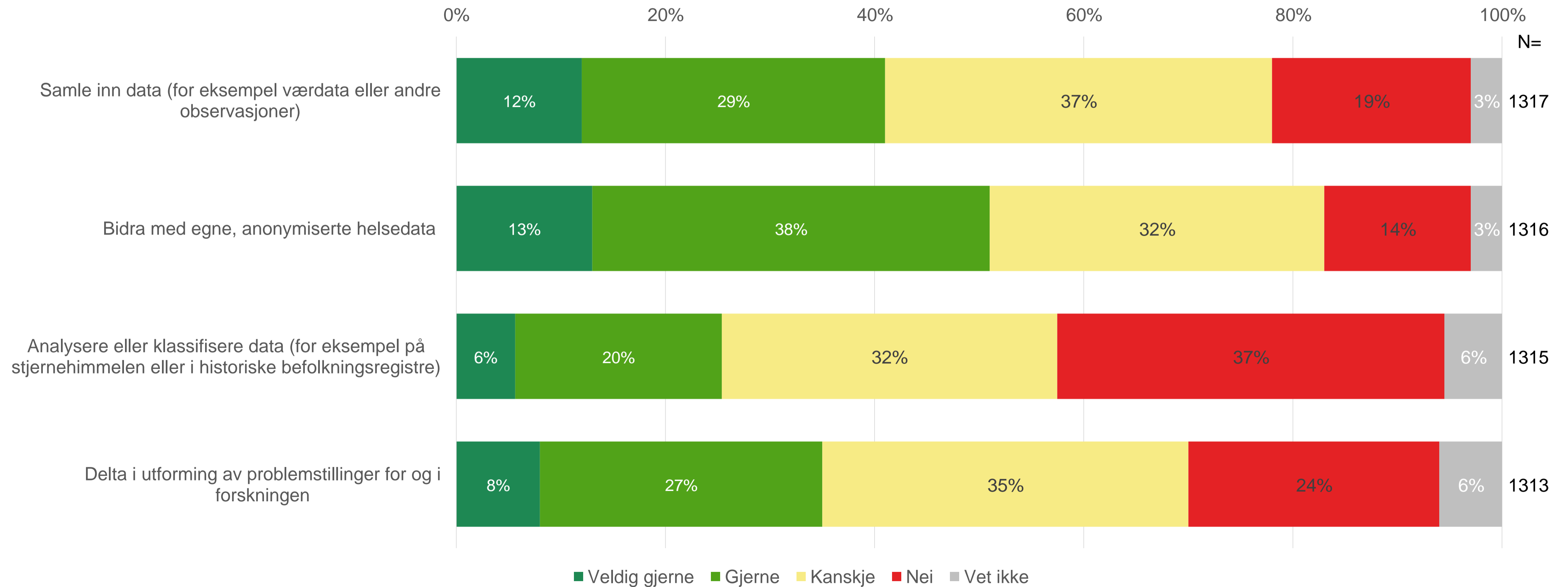
Det ser altså ut til å være bred enighet om at forskning og innovasjon er en viktig forutsetning både for bærekraftig utvikling og for å finne nye løsninger på energikrisen.

Folkeforskning

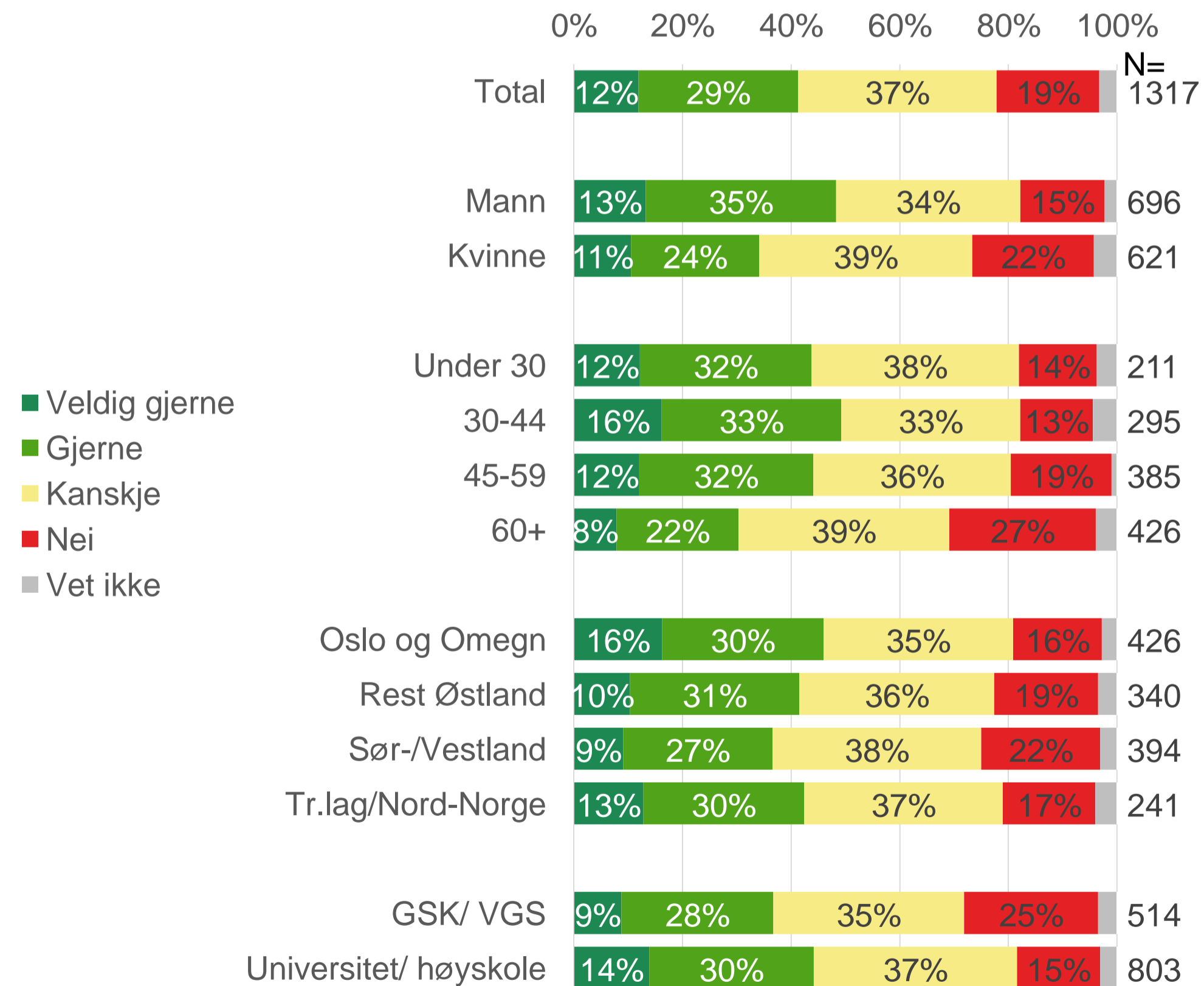
Mange forskningsprosjekter har behov for medvirkning fra innbyggere. Kunne du selv tenke deg å bidra til et forskningsprosjekt ved å...

Befolkningen stiller seg positive til å delta i folkeforskningsprosjekter; om lag fire av ti oppgir at de gjerne vil samle inn data og/ eller delta i utformingen av problemstillinger, og halvparten oppgir at de vil bidra med egne data. I underkant av tre av ti vil gjerne bidra med å analysere eller klassifisere data. Om lag en tredjedel svarer at de *kanskje* kunne bidratt med disse aktivitetene.

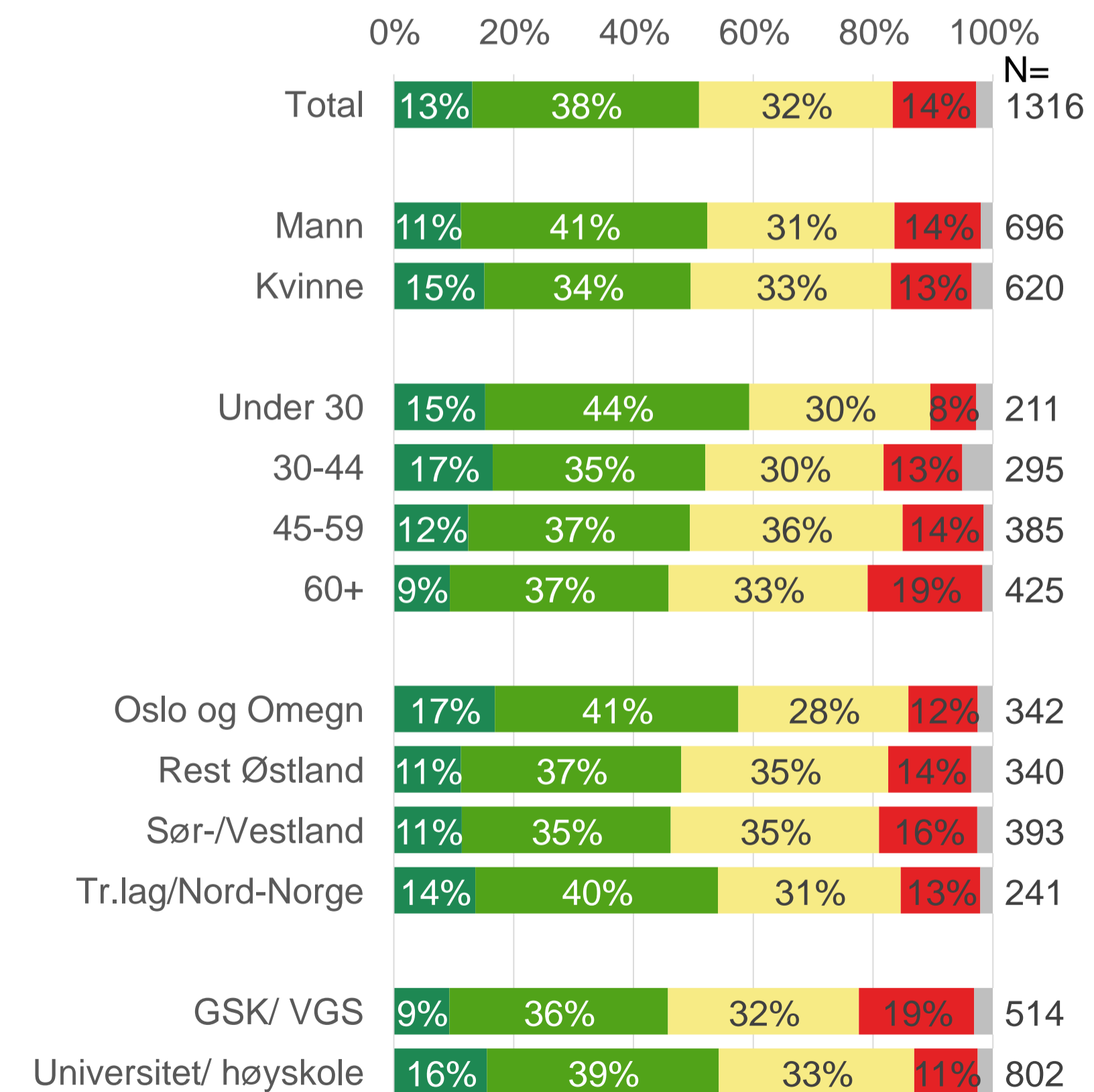
Mange forskningsprosjekter har behov for medvirkning fra innbyggere. Kunne du selv tenke deg å bidra til et forskningsprosjekt ved å...

Samle inn data (for eksempel værdedata eller andre observasjoner)

Det er høyere andeler blant menn, yngre og de med høyere utdanning som oppgir å gjerne ville bidra med de ulike aktivitetene.

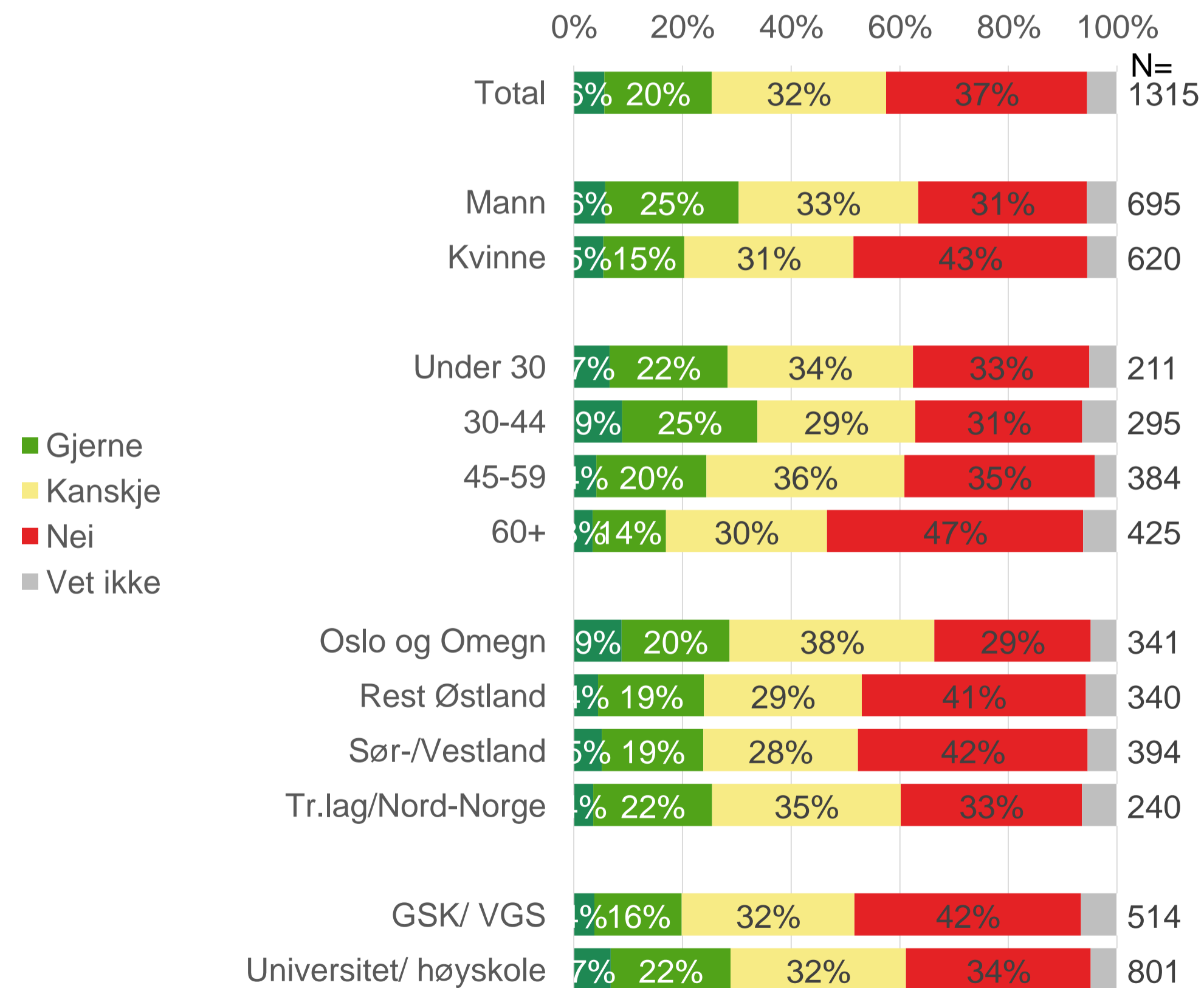
Bidra med egne, anonymiserte helsedata

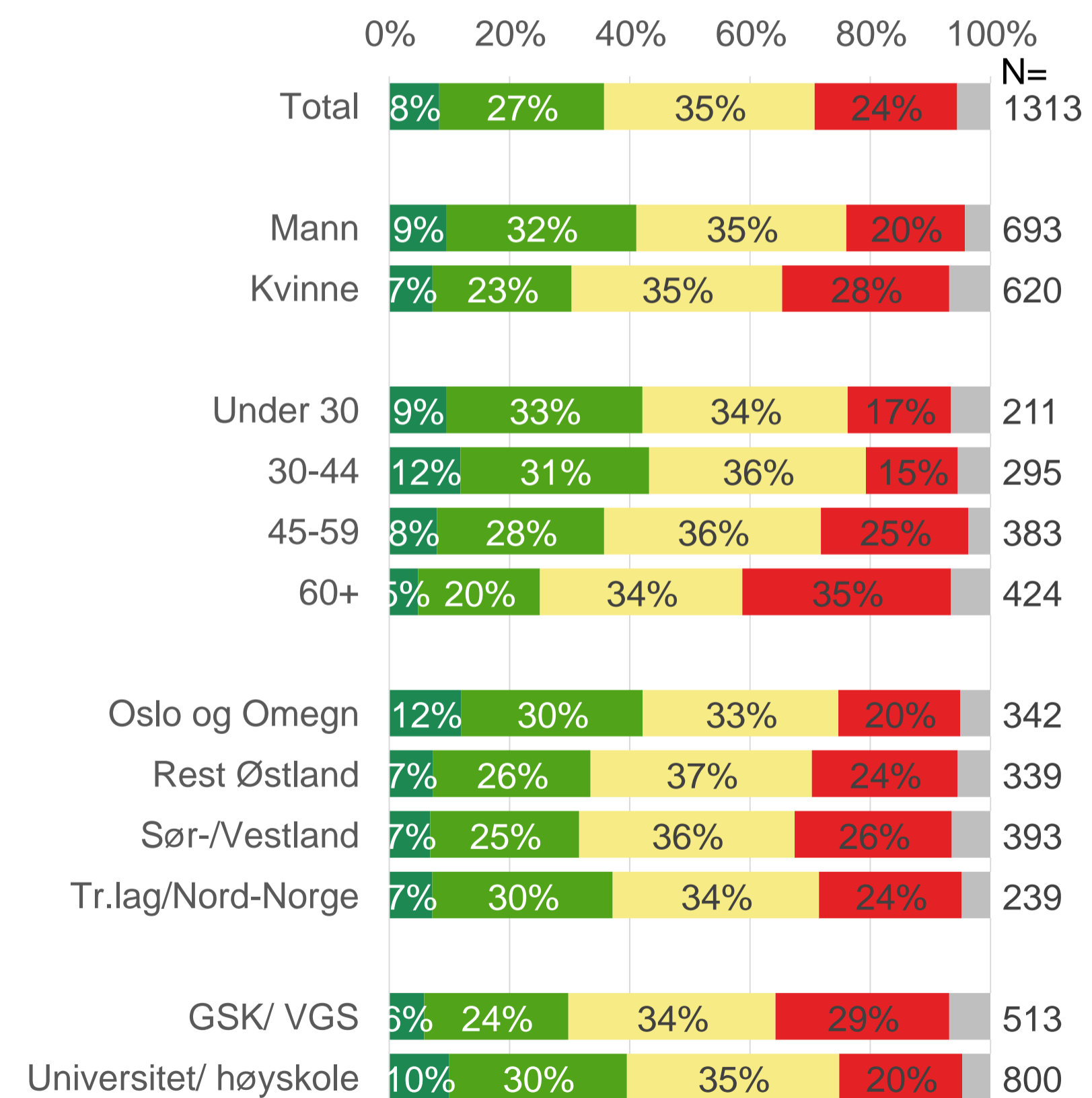

Mange forskningsprosjekter har behov for medvirkning fra innbyggere. Kunne du selv tenke deg å bidra til et forskningsprosjekt ved å...

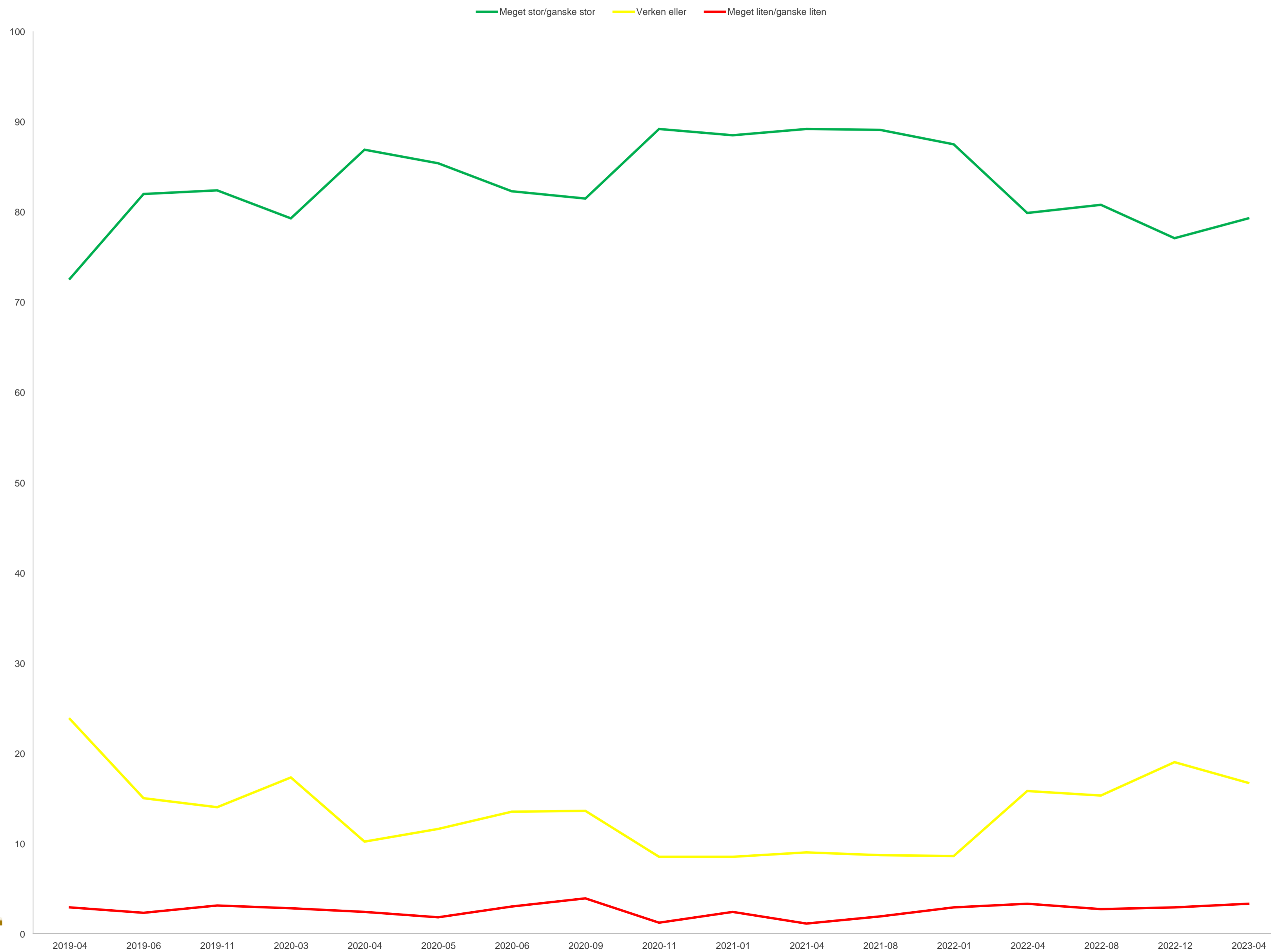
Analysere eller klassifisere data (for eksempel på stjernehimlen eller i historiske befolkningsregistre)

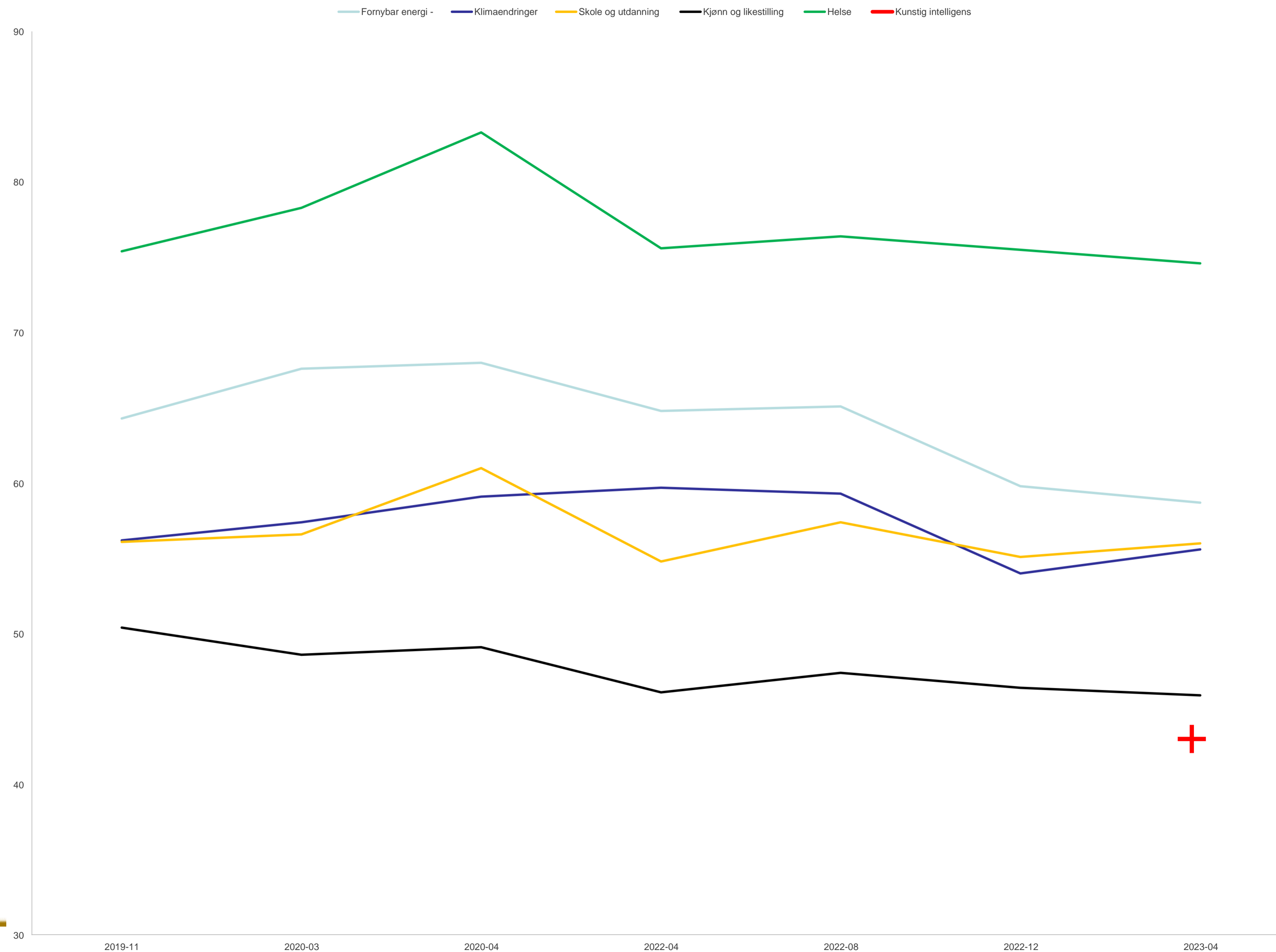
Delta i utforming av problemstillinger for og i forskningen

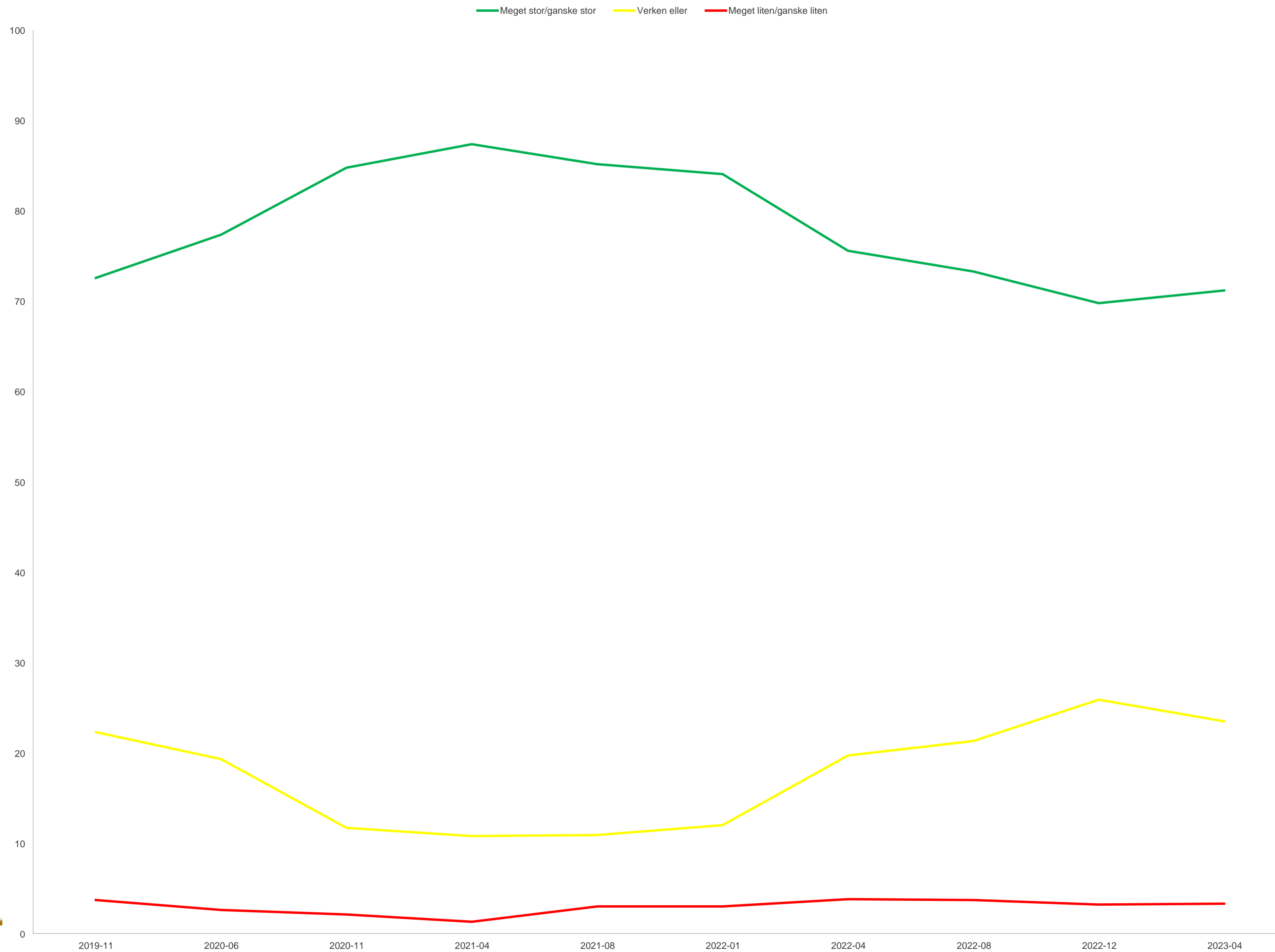
Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning ?

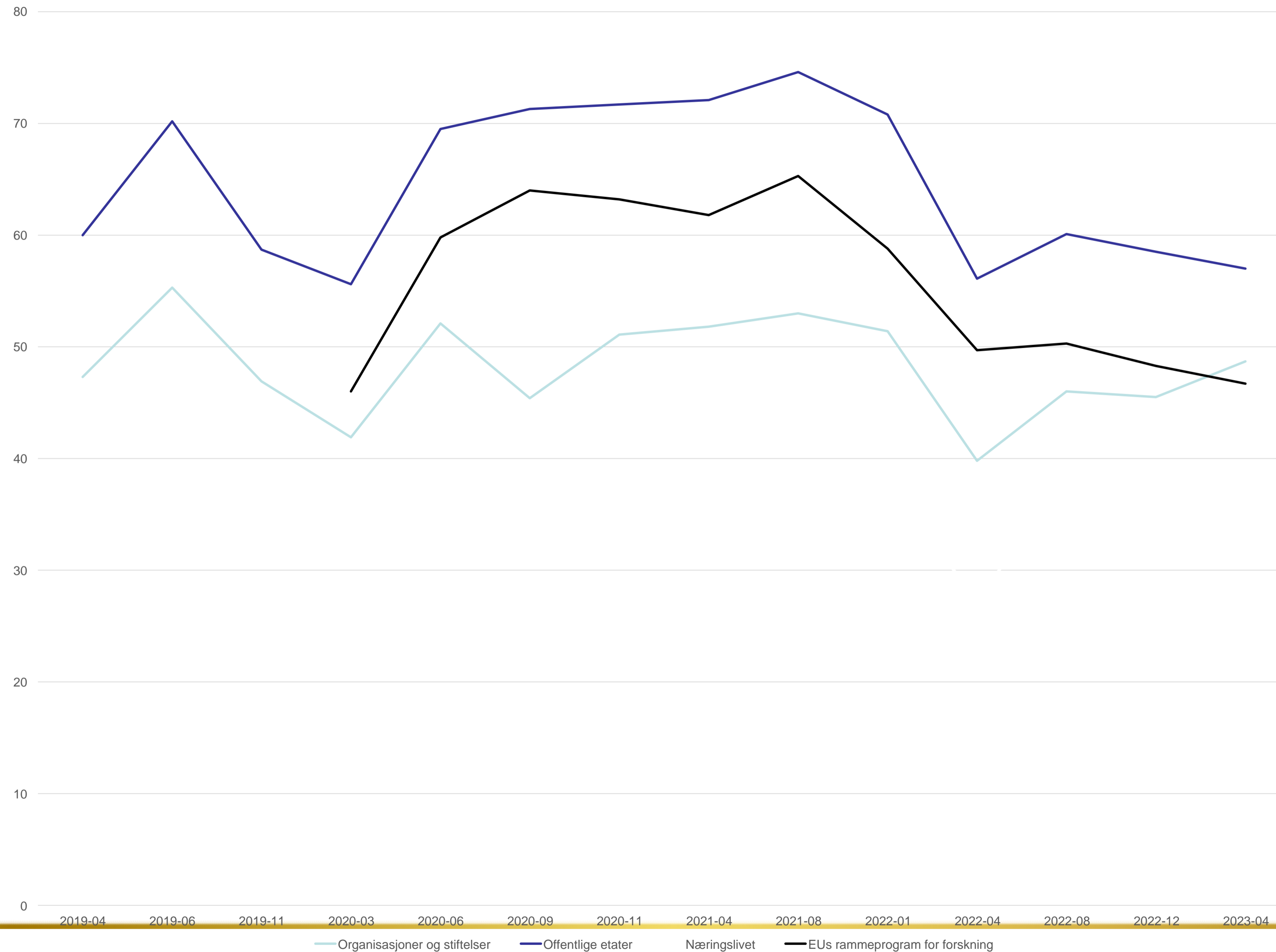
Meget/ganske stor tillit til ulike forskningsfelter

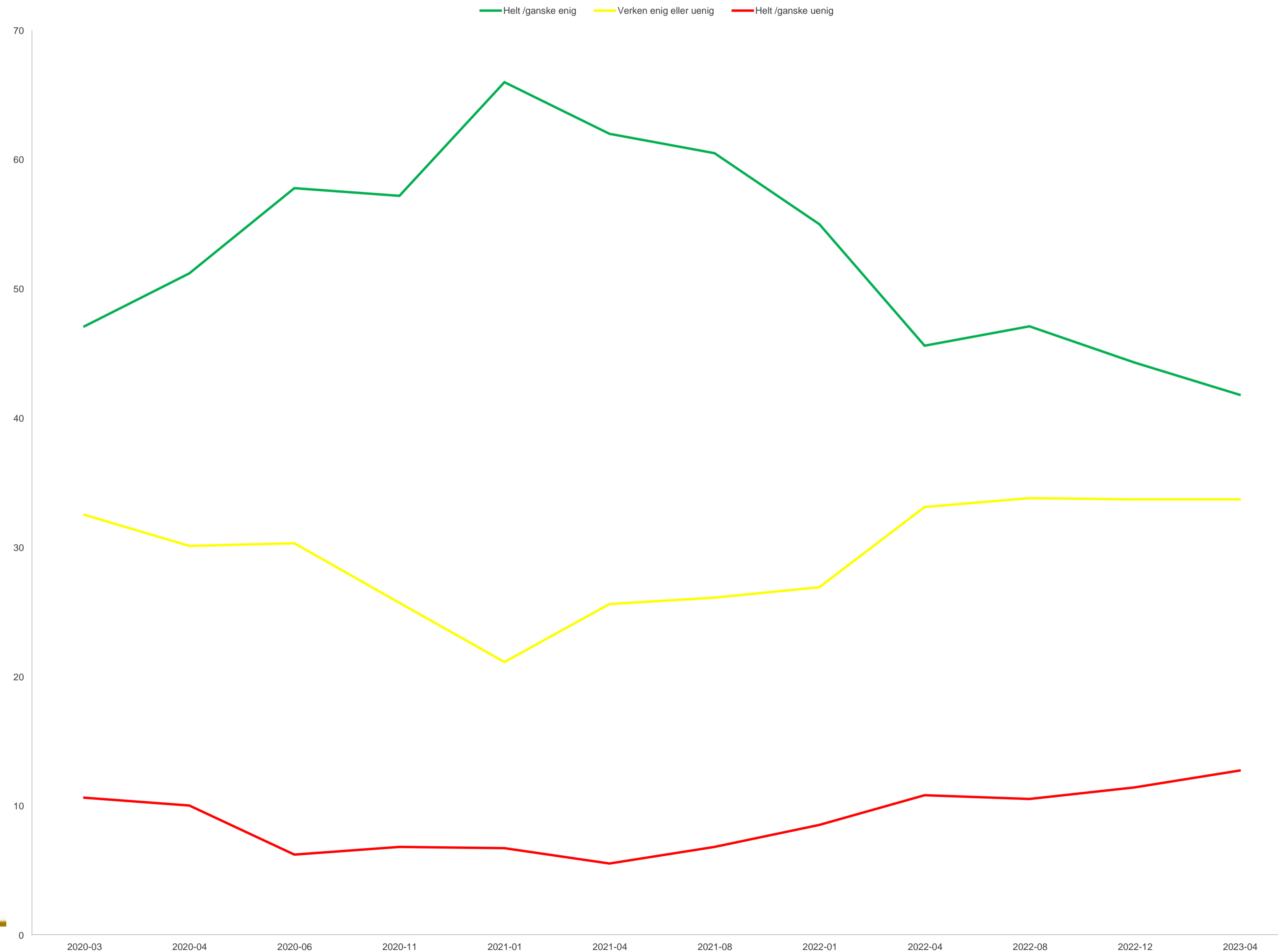
Hvilken tillit har du til forskere?

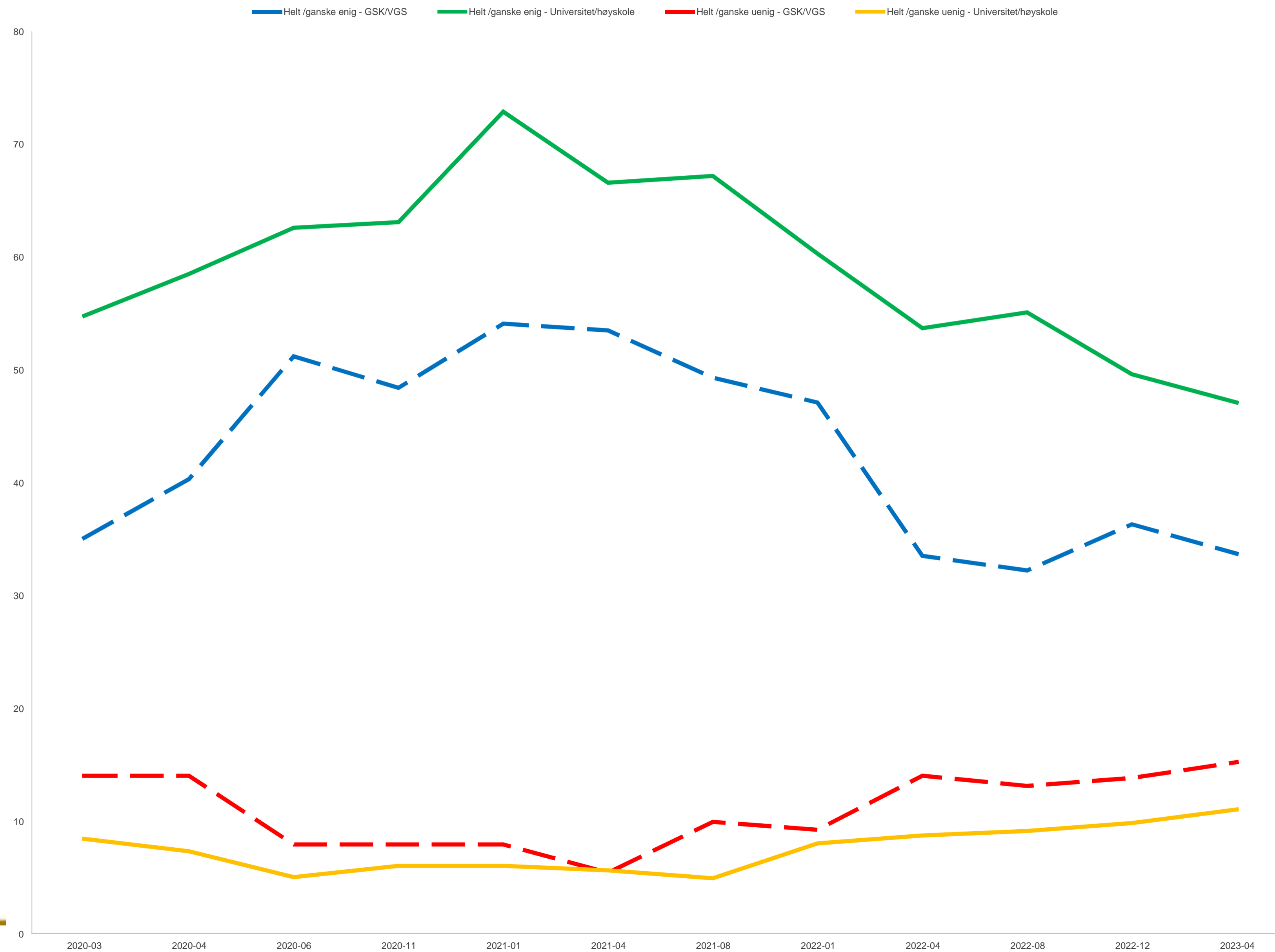
Meget/ganske stor tillit til ulike finansieringskilder

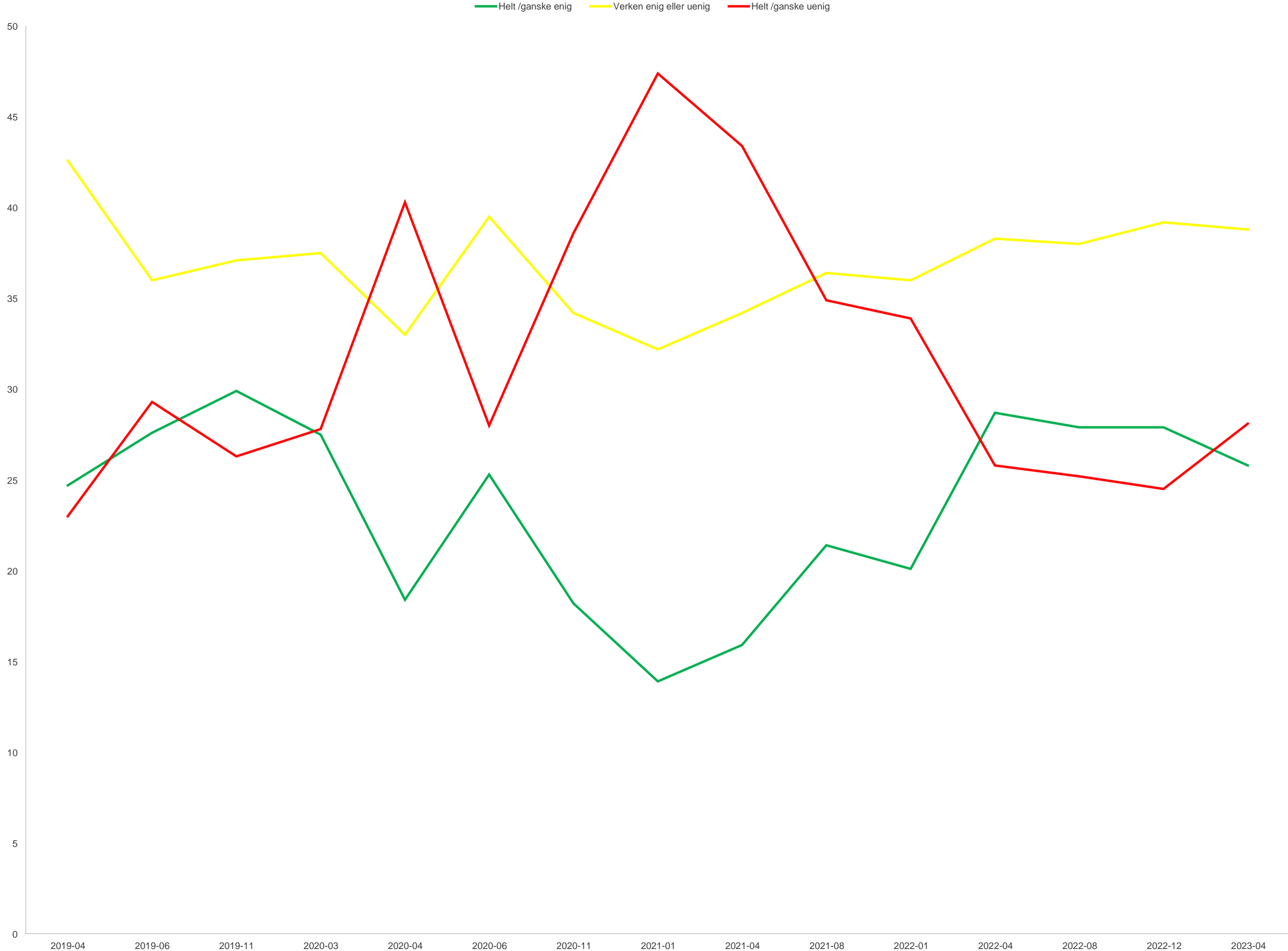
Jeg nyter personlig godt av det som skjer innenfor forskning og utvikling -

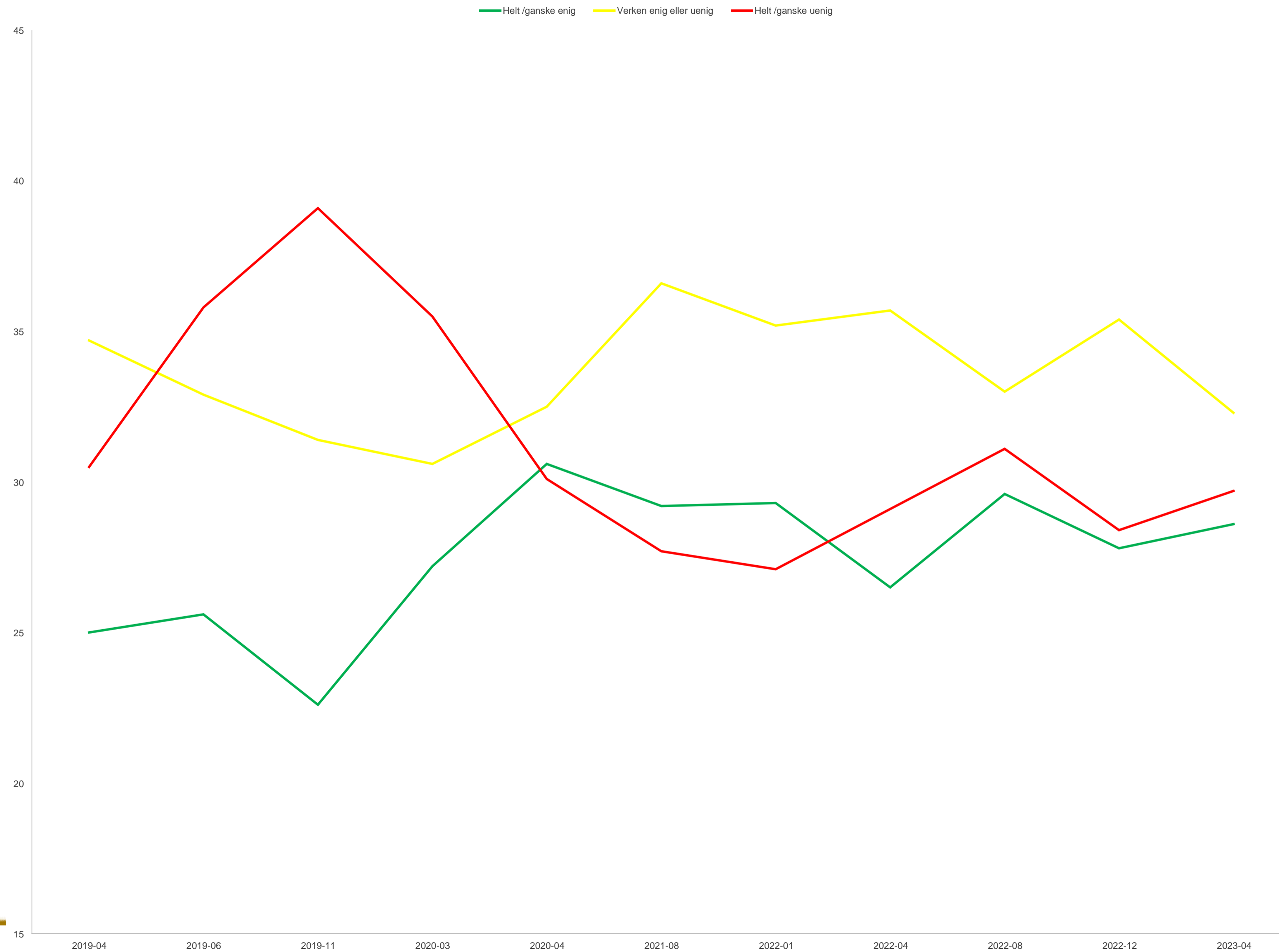
Jeg nyter personlig godt av det som skjer innenfor forskning og utvikling

Forskningsresultater er i stor grad preget av forskernes egne politiske holdninger og oppfatninger

Det er enkelt å skille mellom god og troverdig forskning og dårlig og lite troverdig forskning

Idékraft verden trenger

